

OSLOVJE N S K I

vestnik

Letnik XXXI.

Celovec, petek, 2. april 1976

Štev. 14 (1755)

Pridite v petek
9. aprila 1976
na

DEMONSTRACIJO

proti ljudskemu štetju posebne vrste — za izpolnitev člena 7

SOLIDARNOSTNI KOMITE ZA PRAVICE KOROŠKIH SLOVENCEV

- Zbirališče ob 17.30 uri pred glavnim kolodvorom
- Odhod okrog 18. ure
- Zaključna manifestacija na zahodnem delu Starega trga

Proti diktatu ki nima primere v demokratičnem svetu

Na nedavnem protestnem zboru odbornikov in krajevnih zaupnikov slovenskih organizacij je tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser posebej opozoril na demonstracijo proti ljudskemu štetju posebne vrste ter za izpolnitev člena 7, ki bo 9. aprila v Celovcu. Ob tej priložnosti je napovedal, da pomeni štetje posebne vrste, ki ga nam hočejo vsiliti, diktat, ki nima primere v demokratičnem svetu.

V drugi svetovni vojni smo bili Slovenci obsojeni na smrt. Takrat smo se skupaj z drugimi naprednimi narodi uprli in naše orožje so bili: trdna volja do življenja in zaupanje v zmago pravice; politična zrelost naših ljudi in volja, da branimo in ohranimo našo zemljo; prepričanje, da nismo sami ter ne nazadnje puška.

Ob koncu vojne smo ponosno stali na strani zmagovalcev. Zdaj koroški Slovenci že dvajset let kot pošteti avstrijski državljani plačujemo davke, delamo in ustvarjamo v korist celotne koroške in avstrijske družbe. Kljub temu pa se moramo vseh teh dvajset let trdovratno boriti za naše pravice, ki nam jih delijo res po drobtinica. Zato smo zdaj siti prosjačenja in drobtin — zahtevamo pravice, kakor so nam zagotovljene v členu 7.

Avstrijske in koroške oblasti čutijo, da smo se Slovenci v dolgoletni borbi utrdili in izoblikovali v odprano narodnostno skupnost. Zato pa nas hočejo zdaj z nesramnim in skrajno nedemokratičnim diktatom — s preštevanjem posebne vrste ukrotiti, nas razbiti in razdvojiti, nas vsaj statistično izbrisati iz Roža, Podjune in Zilje.

Takemu napadu pa se bomo koroški Slovenci uprli odločno in dosledno. Nismo drobiž, s katerim bi manipulirale stranke, ki nas namestijo prešteti. Uprli se bomo, ker je preštevanje proti državnim pogodbam; ker je nedemokratično in naperjeno proti manjšini; ker ljubimo naš jezik in našo kulturo; ker smo ponosni na svoj doprinos v borbi proti fašizmu; ker nas podpira vedno več demokratičnih sil v Avstriji in nam stoji ob strani matični narod, ki še nikoli v zgodovini ni imel toliko prijateljev in ugleda v svetu; in končno, ker vemo, da smo na pravi poti, da je pravica na naši strani.

Zato ponovno zelo jasno in nedvoumno poudarjamo, da se bomo enotno in odločno uprli slehernemu diktatu nedemokratičnega preštevanja. Zato bomo 9. aprila v Celovcu skupaj z nemško govorečimi demokrati demonstrirali proti štetju posebne vrste — za izpolnitev člena 7!

Kanclerjev obisk potrjuje:

Naprej po stari poti manjšinske politike proti manjšini

Avstrijski zvezni kancler in predsednik socialistične stranke Avstrije dr. Bruno Kreisky se je pretekli teden mudil na južnem Koroškem. Obisk ter ogled dveh podjetij, železarne KESTAG v Borovljah in tovarne akumulatorjev na Bistrici v Rožu, je bil le dokaj blede kulisa za diskusijo o manjšinskem vprašanju.

Za odpravo rasne diskriminacije

V Ženevi se je ta teden začelo zasedanje odbora OZN, ki obravnava ukrepe posameznih držav za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije. Na sedanjem zasedanju, ki bo predvidoma trajalo do 16. aprila, bodo izvedenci preučili ustrezne ukrepe, ki so jih države članice OZN sprejele v smislu mednarodnega sporazuma o zatiranju rasnih diskriminacij, v katerem so se obvezale, da bodo zagotovile vsem državljanom, ne glede na njihovo narodnost, veroizpoved ali svetovnonazorsko prepričanje, povsem enake pravice na političnem, socialno-gospodarskem in vseh drugih področjih javnega udejstvovanja.

Med drugim bodo na zasedanju preučili, kako tozadevne obveznosti izpolnjuje Avstrija.

Mogoče je tudi v tem videti namen, namreč ta, da se potisnejo v ozadje pereča vprašanja trenutnega gospodarskega stanja južnokoroškega področja. Mimo tega pa so izjave in pogovori tega dneva znova dokazali dvojje:

- da je manjšinsko vprašanje zaradi neizpolnjevanja določil sedmega člena državne pogodbe in določil drugih mednarodnih konvencij trenutno eno izmed najbolj perečih vprašanj notranje in zunanje politike republike Avstrije;

- da v doglednem času ne bo prišlo do rešitve, ki bi mogla zadovoljiti slovensko narodnostno skupnost na Koroškem.

V bistvu pa ta obisk ni prinesel novih spoznanj. Popolnoma jasno je le postalo, da merodajni krogi v avstrijski politiki izbrane in od nemškonalističnih sil izhajene poti ne mislijo več zlepa zapustiti. To pomeni, da republika Avstrija ne namerava izpolniti svojih obveznosti do slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti po duhu in črki mednarodnopravnih pogodb in da je potemtakem izvedba ugotavljanja manjšine samo še vprašanje časa, to se pravi parlamentarnega sklepa in tehnične izvedbe. Deloma pa je prišla na dan tudi zaskrbljujoča neinformiranost o manjšinskem vprašanju predvsem tedaj, če je bilo govora o rešitvah v Jugoslaviji.

Ze prve minute obiska so bile polne vsakdanje koroške resničnosti. Slovenski občinski odbornik v Borov-

PODPREDSEDNIK JUGOSLOVANSKE SKUPŠČINE:

Odnos do manjšin

je merilo za prijateljstvo med državami

Na povabilo avstrijskega društva za zunanjo politiko je prejšnji teden predaval na Dunaju podpredsednik zvezne skupščine SFRJ Bogdan Osolnik, ki je — podobno kot lani v okviru avstrijsko-jugoslovanskega društva v Celovcu — orisal mednarodni položaj Jugoslavije in osnove njene zunanje politike.

Obrazložil je pomembno vlogo, ki jo ima Jugoslavija v krogu neuvrčenih držav; analiziral pa je tudi odnose Jugoslavije do sosednjih držav. Pri tem je dejal, da Jugoslavija do nobene države nima ozemeljskih zahtev, toda opozoril je, da imajo v odnosih velik pomen manjšinska vprašanja. V tej zvezi je podpredsednik Osolnik ugotovil, da je manjšinsko vprašanje sicer v prvi vrsti notranja zadeva posamezne države, vendar pa ima vsaka država pravico, da skrbi za svoje manjšine v drugih državah in se zavzema za uresničitev pogojev, v katerih se bodo manjšine lahko razvijale brez strahu pred asimilacijo.

„Sploh pa je odnos do manjšin najboljšje merilo za prijateljstvo med državami,“ je naglasil Osolnik. Kot pozitiven primer v odnosih Jugoslavije do sosednjih držav je omenil rešitev mejnega vprašanja z Italijo, kjer sta se obe državi tudi obvezali, da bosta ščitili manjšine. Glede Avstrije pa je izrecno poudaril, da sicer dobre odnose bremenijo nerešena vprašanja koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, katerih pravice so zajamčene v členu 7 državne pogodbe.

ljah, Feliks Wieser-Sašelj, je zmešal štrene vsem, ki so se brigali za protokol in lep, a izumetničen videz. Po županovem pozdravu se je Wieser namreč s sledečimi besedami obrnil na avstrijskega kanclerja:

„Dovolite, da kot pripadnik slovenske narodnostne skupnosti in kot občinski svetnik izrazim svoje veselje, ker ste si za cilj svojega obiska izbrali prav to področje. Na žalost pa Vam moram povedati, da pri sejah občinskega sveta ne morem spregovoriti v slovenščini. Tukaj v Borovljah deluje slovensko kulturno

društvo, ki mu občina da samo tisoč šilingov podpore na leto. Koroški Slovenci se v tem prostoru ne počutimo dobro, ker nismo enakopravni. Če kdo reče, da je koroški Slovenec, za kar pa je treba imeti že mnogo poguma, se mu takoj odvrne, da ni dober Korošec, da ni dober Avstrijec, da naj gre čez Karavanke, v Jugoslavijo. Prebivalstvo tako vzgaja časopisje, radio itd. Tudi deželni glavar Wagner prispeva k temu svoj delež, ko govori o ekstremistični izvenparlamentarni opoziciji. S takimi izjavami se prebivalstvo le hujša proti koroškim Slovincem. Če Vas smem nekaj prositi, gospod zvezni kancler, potem sledeče: opustite načrtovano ugotavljanje manjšine. Temu predelu Koroške boste prihranili mnogo nemira. Prav gotovo Vam bodo slovenski deželani hvaležni, konec konca pa vse prebivalstvo tega področja in dežele Koroške.“

Med govorom so okoli stoječi Borovljani deloma molčali, ker so pač čutili, da so resne besede bile upravičene; nekateri pa so občinskega svetnika skušali prekiniti. Še posebno prizadeta sta se čutila boroveljski župan Woschitz in deželni glavar Wagner.

Druga postaja je bila Bistrica v Rožu s tamkajšnje tovarno akumulatorjev. Dočim se Kreisky v Borovljah ni dotaknil manjšinskega vprašanja, je to v Bistrici storil. Ze v govoru, ki ga je naslovil na šolsko mladino — s pristavkom, da upa, da ga bodo razumeli tudi odrasli — je med drugim dejal, da naj se vsi, ki hočejo skupno živeti v miru in sreči, držijo starega avstrijskega načela, ki se glasi, da naj se vsak zveliča na svoj način, tudi v tem primeru, če nekateri hočejo ostati zvesti svojemu narodu, drugi pa si premislijo (torej naravnost povabilo k asimilaciji!).

(Dalje na 8. strani)

NEDVOUMNA GOVORICA JUŽNIH TIROLCEV:

Resno in zadnje svarilo

če Italija do konca leta ne izpolni svojih obveznosti

Posebno v dveh ozirih je bil letni zbor južnotirolske SVP, ki je minulo soboto zasedal v Bozenu, izredno zanimiv in pomemben:

- Po dveh letih čakanja na izpolnitev še zadnjih točk tako imenovanega „paketa“ so južni Tirolci zgubili potrpljenje ter so naslovili na vlado v Rimu „resno in zadnje svarilo“. Če Italija do konca tega leta ne bi v celoti izpolnila svojih obveznosti, bi nastal „nov položaj“, ki bi zahteval tudi „nove korake“. Nadaljnje zavlačevanje bi po njihovem mnenju pomenilo kršitev dogovorov, kajti „sicer bi pogodbe lahko veljale za izpolnjene tudi tedaj, če deli le-teh skozi leta ne bi bili izvedeni“.

- Zelo odločno so se južni Tirolci izrekli proti temu, da bi državna meja med Italijo in Avstrijo postala tudi duhovna in kulturna ločnica med obema deloma Tirolske. Nasprotno so naglasili potrebo po čim tesnejšem zblizanju z matičnim narodom ter vsa svoja društva in skupine naravnost statutarno zavezali, da morajo gojiti tesno sodelovanje z bratskimi društvi na severnem in vzhodnem Tirolskem.

V svojem stremljenju po čim tesnejši navezavi na matični narod imajo južni Tirolci vso podporo. O tem je pričala navzočnost številnih predstavnikov iz Avstrije in Zahodne Nemčije ter zastopnikov najrazličnejših združenj, ki v obeh državah kakorkoli skrbijo za svoje brate v Italiji. Zlasti pa se podpora, ki so jo južni Tirolci deležni pri matičnem narodu, izraža v razumevanju za njihove težnje in podpiranju njihovih prizadevanj s strani uradne Avstrije. Tudi v njihovem „ultimativnem svarilu“, kajti predsednik SVP dr. Magnago je na sobotnem zboru povedal, da je avstrijska vlada na njihovo zahtevo v Rimu intervenirala, da mora Italija preostala določila „paketa“ sprejeti še do konca tega leta in sicer v sporazumu z južnimi Tirolci.

Ugotovitve okoli zbora SVP pa kažejo in potrjujejo še nekaj: dvoličnost Avstrije v manjšinski politiki. Kajli v odnosu do lastnih manjšin veljajo v Avstriji precej drugačna merila — tako glede spoštovanja pogodbenih obveznosti kakor tudi glede stikov med manjšino in matičnim narodom.

Socialistični študenti odločno proti ugotavljanju manjšine

Zveza koroških študentov (Bund Kärntner Studenten), študentska organizacija v okviru koroške SPO, je imela pred nedavnim v Celovcu svojo zvezno konferenco, na kateri je bilo izvoljeno tudi novo vodstvo zveze; za predsednika je bil izvoljen Udo Preis, za tajnika Leo Kräutler in za blagajnika Janko Kumer. Na svojem zboru so socialistični študenti sprejeli tri resolucije, v katerih so zavzeli stališče k aktualnim vprašanjem. Ena izmed resolucij se bavi z manjšinskim vprašanjem in je v njej rečeno:

„Zvezna konferenca BKS se odločno izjavlja proti vsakemu ugotavljanju manjšine

(ljudsko štetje posebne vrste), ker v členu 7 državne pogodbe tako štetje ni predvideno. Poleg tega pa bi štetje povečalo spor med prebivalstvom ter delavski razred odvrčalo od skupnih gospodarskih in socialnih problemov. Najostreje obsojamo politiko treh v parlamentu zastopanih strank, ki v zadnjem času stremi za tem, da bi manjšine razdvajala in s tem podpirala nacionalne sile v njihovi reakcionarni dejavnosti. Z vso odločnostjo zavračamo poskus, da bi vse tiste ožigosali za ekstremiste in APO (izvenparlamentarna opozicija — op. ured.), ki se upirajo temu, da bi pravice manjšin napravili odvisne od njihovega števila. Zveza koroških študentov pozdravlja obnovo dela Solidarnostnega komiteja v Celovcu ter ustanovitve nadaljnjih solidarnostnih komitejev na Dunaju in v drugih zveznih deželah. V tej zvezi pozivamo vse socialiste, da z osebnim zavzemanjem podpirajo akcije Solidarnostnega komiteja na Koroškem.“

S posebno resolucijo so izrekli socialistični študenti svojo podporo družbenim silam, narodom in gibanjem, ki nastopajo proti imperialistični agresiji in proti vsem oblikam kolonialnega zatiranja in rasne diskriminacije ter se borijo za napredek in neodvisnost. Zveza koroških študentov se zaveda — je rečeno v tej resoluciji — da imperialistična napadalna politika ter gospodarsko, politično, nacionalno in vojaško zatiranje povzročajo stalno nove zaostitve in nevarnosti. „Zato se BKS kot socialistična organizacija zaveda tudi izrednega pomena internacionalističnega mišljenja ter razvija različne oblike dela, ki ji omogočajo, da spremlja domače in mednarodne dogodke in zavzema do njih stališče, da prireja solidarnostne akcije ter izmenjava izkušnje z domačimi in inozemskimi demokratičnimi organizacijami.“

Prav tako pa so socialistični študenti zavzeli stališče tudi k problematiki študija in posebej opozorili na dejstvo, da v Avstriji kljub tako imenovani „izobraževalni ekspanziji“ in socialni demokraciji še vedno nimajo vsi otroci enakih pogojev in možnosti študiranja. Svojo ugotovitev so utemljili s podatki, po katerih le 13 % študentov prihaja iz delavskih družin, čeprav le-te predstavljajo 40 % celotnega prebivalstva; iz kmečkih družin pa je sploh samo 6 % študentov. BKS zato zahteva izboljšanje študentskih doklad ter zagotovitev socialnih pogojev glede oskrbe študentov. „Pri tem pa ne zahtevamo privilegijev, temveč se upiramo le socialni politiki, ki služi interesom posedujočih.“

BORCI ZA SEVERNO MEJO:

Ugotavljanje manjšine je revizija državne pogodbe

Prostovoljci borci za severno mejo leta 1918/19 so na nedavnem občnem zboru v Ljubljani sprejeli resolucijo, s katero so odločno protestirali proti sporazumu avstrijskih strank o številčnem ugotavljanju Slovencev in Hrvatov v Avstriji. „S tem sporazumom — je rečeno v resoluciji — slavijo nemškonacionalistične, neonacistične sile, skrite v teh strankah in posebno v Heimatsdienstu, veliko zmago. Številčno ugotavljanje pa bi pomenilo obenem bistveno kršitev avstrijske državne pogodbe, njeno revizijo, čemur se je treba odločno upreti.“

Bivši borci ugotavljajo, da je težišče akcije za izpolnitev avstrijske državne pogodbe in njenih manjšinskozaščitnih določil treba odločno in dosledno položiti v zahtevo po izpolnitvi 5. odstavka 7. člena (ki nalaga Avstriji dolžnost, da prepove dejavnost, ki meri na to, da odvzame slovenskemu in hrvaškemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine) in 9. člena (ki ugotavlja obveznost Avstrije, da bo iz političnega in kulturnega življenja odstranila vse sledi nacizma). Ob koncu pa je v resoluciji poudarjeno:

„Dokler Avstrija tako nedolžnoško posmehljivo, celo s sklicevanjem na demokratične svoboščine, prezira izpolnjevanje teh svojih obveznosti, ni mogoče pričakovati nobenega izboljšanja v jezikovnem položaju Slovencev in Hrvatov v Avstriji, ne v osnovnem šolstvu, ne v sodstvu, upravi ali v topografskih napisih.“

Širi se krog tistih ki obsojajo protimanjšinsko politiko

Kakor smo v našem listu že obširno poročali, se je na Dunaju pred tedni osnoval tudi poseben Akcijski komite proti ugotavljanju manjšine in za pravice koroških Slovencev. Ta komite se je obrnil na javnost z izjavo, v kateri je opozoril, da je Avstrija že pred dvajsetimi leti dosegla svojo neodvisnost s podpisom državne pogodbe, da pa manjšine v Avstriji še vedno čakajo na dosledno uresničitev pravic, ki so jim bile zagotovljene v tem mednarodnem dokumentu. Zaradi tega neizpolnjevanja državne pogodbe — kot je rečeno v izjavi — pa tri pti ugled Avstrije v svetu.

Posebno odločno se je komite izrekel proti temu, da bi bile pravice manjšin odvisne od rezultatov posebnega štetja. „Tako štetje nasprotuje duhu državne pogodbe; poleg tega pa bi tak popis lahko ugotovil samo to, kako malo Avstrijcev se danes še upa biti Slovencev,“ je poudarjeno v izjavi. Zato podpisniki izjave odločno odklanjajo sleherno ugotavljanje manjšine ter pozivajo zvezno vladno in parlament, da v celoti izpolnita člen 7 državne pogodbe, kajti: „Če naj bo avstrijska politika zagotavljanja in ohranjanja miru v Evropi in v svetu še na-

prej verodostojna, potem samospoštovanje vseh Avstrijcev terja, da uresniči širokogrudno pospeševanje manjšin v smislu mednarodne pogodbe.“

Izjavo Akcijskega komiteja proti ugotavljanju manjšine in za pravice koroških Slovencev je že pred tedni podpisalo več kot 300 osebnosti iz političnega, kulturnega in družbenega življenja Avstrije; v zadnjem času se je število podpisnikov spet bistveno povečalo, tako da je na omenjeni izjavi zdaj že daleč nad 400 podpisov.

In sicer so med podpisniki zastopane vse plasti prebivalstva iz najrazličnejših predelov Avstrije — od politikov in javnih delavcev preko znanstvenikov, umetnikov, visokošolskih profesorjev in novinarjev do nameščencev in delavcev; krajevno pa sega lok od Koroške preko Gradca do Dunaja in od tam preko Welsa in Linza do Salzburga in Innsbrucka.

V to res široko, vseljudsko fronto solidarnosti s koroškimi Slovenci v boju proti diktatu diskriminacijskega preštevanja in v pri-

„BORBA“ V BEOGRADU:

Statistični genocid nad Slovenci v Avstriji

V dveh zaporednih številkah se je beograjska „Borba“ v zadnjih dneh bavila z manjšinskim vprašanjem v Avstriji in posebej s problematiko načrtovanega ugotavljanja oz. štetja manjšine.

Vodilni jugoslovanski list je ugotovil, da so vsa ljudska štetja v Avstriji po drugi svetovni vojni imela značaj „statističnega genocida“, manipulirani rezultati pa so služili kot podlaga za manjšinske zakone, ki za koroške Slovence zato niso sprejemljivi.

Glede tako imenovanega ljudskega štetja posebne vrste pa „Borba“ pravi, da to štetje že samo po sebi predstavlja akt diskriminacije, kajti v trenutnih razmerah in pogojih ne more privedi do rezultatov, ki koroškim Slovincem ne bi škodovali.

AVSTRIJSKI MIROVNI SVET:

Izpolnitev člena brez predhodnega preštevanja

Avstrijski mirovni svet je na svoji zadnji seji opozoril, da je Avstrija glede dosledne izpolnitve določil državne pogodbe, ki se nanašajo na slovensko manjšino, že dolgo v zaostanku; zahteval je, da morajo biti te obveznosti izpolnjene v celoti. Vendar pa namestitev dvojezičnih krajevnih napisov na področjih s slovensko govorečim prebivalstvom ne sme biti odvisna od rezultatov štetja posebne vrste, meni Avstrijski mirovni svet ter ugotavlja, da tozadevni načrti povzročajo v demokratični javnosti naše države resno zaskrbljenost.

„Ti načrti bi nasprotovali uresničitvi upravičenih zahtev slovenske manjšine, ker bi reakcionarnim silam, ki hočejo okrniti pravice manjšine, omogočili, da ustvarijo ozračje ustrahovanja in šovinističnega pritiska, v katerem bi priznavanje k manjšini lahko tolmačili za protiavstrijsko,“ je rečeno v izjavi Avstrijskega mirovnega sveta, ki se zato pridružuje stališčem predstavnikov slovenske manjšine in številnih demokratičnih organizacij v naši državi, ki zahtevajo preklic načrtov za posebno štetje manjšine kot pogoj za izpolnitev državne pogodbe.

Če naj bo zavzemanje Avstrije za pravice manjšin izven naših meja resno; če Avstrija noče prevzeti odgovornosti za poslabšanje odnosov s sosednjo Jugoslavijo; če hoče biti Avstrija priznana kot demokratična država, ki v polni meri spoštuje človekove pravice, potem ne sme iti po poti nestrpnosti in zoževanja pravic manjšin — poudarja Avstrijski mirovni svet. Pri tem omenjena organizacija tudi še opozarja, da se je Avstrija s podpisom zaključnih dokumentov helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi obvezala, da bo narodnim manjšinam na svojem ozemlju zagotovila vse možnosti dejanskega uživanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin in tako zavarovala njihove upravičene interese. „Zato Avstrijski mirovni svet zahteva takojšnjo in širokogrudno uresničitev vseh pravic, ki so manjšinam zagotovljene v državni pogodbi.“

Vse oblike diskriminacije pomenijo kršenje načel Združenih narodov

Ob nedavnem dnevu boja proti rasni diskriminaciji je predsedstvo jugoslovanske zveze združenj za Združene narode prejšnji teden objavilo izjavo, v kateri opozarja, da vsa mednarodna skupnost resničuje pomembno mednarodno akcijo deselektja boja za odpravo vseh oblik diskriminacije. Cilj te akcije, ki jo je razglasila OZN 10. decembra 1973, je: prispevati k iztrebljenju politike razizma, rasne diskriminacije in apartheida, kakor tudi diskriminacije na podlagi narodnostnega in etničnega porekla, saj ta politika pomeni očitno kršitev in popolno zaniževanje načel ustanovne listine OZN, kršitev obveznosti, ki za države članice OZN izvirajo iz ustanovne listine, hkrati pa tudi nenehno ogroža mednarodni mir in varnost.

V izjavi je poudarjeno, da je treba okrepitev akcije vseh držav s konkretnim ukrepanjem zoper rasno diskriminacijo, kajti vse oblike rasne diskriminacije vznemirjajo svetovno javnost, bodisi da se brutalno kažejo v kolonialni prevladi, neokolonializmu, tudi nadvladi sploh, diskriminaciji zoper tujim delavcem ali pa diskriminaciji na temelju

narodnostnega ali etničnega porekla.

„Z obžalovanjem pa je treba ugotoviti — pravi izjava — da imamo dandanes, kljub popuščanju v Evropi in prizadevanjem, da bi uresničili sklepe helsinške konference o evropski varnosti in sodelovanju, še vedno opraviti tudi z diskriminacijo nasproti narodnostnim manjšinam. Zaradi nje so prizadeti tudi pripadniki jugoslovanskih narodov v nekaterih sosednjih deželah, kaže pa se ta diskriminacija v neizpolnjevanju mednarodnih obveznosti in v tem, da izpolnitev teh obveznosti pogojno povezujejo s popisom diskriminatorne narave ali v popolnem zanikanju pravice do narodnostnega obstoja.“

Podpora manjšini v boju za pravice

Zveza demokratičnih učiteljev in vzgojiteljev Avstrije se je zavzela za pospeševanje manjšin brez predhodnega štetja ali ugotavljanja. V posebni resoluciji se je omenjena organizacija izrekla predvsem proti načrtom vlade in treh v parlamentu zastopanih strank, ki hočejo pospeševanje koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov povezovali z rezultati štetja posebne vrste. Hkrati je zagotovila podporo vsem prizadevanjem, ki so naperjena proti slehernemu ugotavljanju manjšin, ter naglasila, da podpira dejavno Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev, v katerem so zastopani demokrati iz vseh strank in veroizpovedi.

Poskuse nemškonacionalnih in fašističnih sil, da bi v Avstriji in še posebej na Koroškem ustvarile vzdušje šovinistične naščuvanosti, so odločno zavrnili na deželni konferenci komunistične mladine na Zgornjem Avstrijskem, kjer so obsodili „reakcionarne kroge avstrijskega kapitala“, da skušajo z razbijanjem delovnega prebivalstva Koroške odvrčati od zanimanja za krizo kapitalističnega sistema. Delegati deželne konference so pozvali vse napredne ljudi in organizacije, naj okrepijo solidarnost s koroškimi Slovenci ter zahtevajo od zvezne vlade dosledno izpolnitev in spoštovanje obveznosti iz državne pogodbe. Zlasti so zavrnili vse poskuse, ki stremijo za tem, da bi bila izpolnitev manjšinskih pravic odvisna od štetja posebne vrste in da bi bili dvojezični krajevni napisi nameščeni samo v krajih z več kot 25 odstotkov slovenskega prebivalstva, ker to ne odgovarja duhu državne pogodbe. „Izražamo solidarnost z upravičenimi zahtevami koroških Slovencev in njihovim bojem za polno dosego političnih in družbenih pravic,“ je rečeno v resoluciji, ki jo je sprejela komunistična mladina na Zgornjem Avstrijskem.

Slovensko gledališče v Trstu

praznovalo 30-letnico obstoja in delovanja

Slovenci v Italiji so praznovali prejšnji teden pomemben jubilej: 30-letnico obstoja in delovanja svoje najvišje kulturno-umetniške ustanove — Stalnega slovenskega gledališča v Trstu. Praznovanja tega jubileja so se udeležili tudi visoki predstavniki matičnega naroda, med njimi člana predsedstva SR Slovenije Josip Vidmar in Janez Vipotnik ter predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič. Prav tako so bili navzoči tržaški župan Marcelo Spaccini, predsednik deželnega sveta Arnaldo Pittoni ter jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko. Jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito pa je gledališče ob tej priložnosti odlikoval z Redom za zasluge za narod z zlatim vencem.

Stalnemu slovenskemu gledališču v Trstu je ob pomembnem jubileju čestitala tudi Slovenska prosvetna zveza v Celovcu, ki je poslala brzojavko naslednje vsebine: „Ob 30-letnici vam izrekamo naše iskrene čestitke z željo da bi vaša ustanova tudi v bodoče plodno vplivala na kulturni razvoj v Italiji.“

O zgodovini, razvoju in vlogi Stalnega slovenskega gledališča v Trstu tudi v dolgem zapisku ne bi bilo možno bolj pravilno in resnično povedati, kot je to napravil Bogdan Pogačnik v naslednjem kratkem odstavku: Maja 1945 so vkorakali s partizani — osvoboditelji v Trst tudi člani frontnega gledališča IX. korpusa; s puško in rožmarinom. Puško so odložili, rožmarin pa so ohranili, toda brez volje romantike. Svoj program so izpovedali že s prvo predstavo na zasilnem odru Fenice: Jernejeva pravica. Toda njihov Jernej ni terjal samo kruha in kota, ampak tudi besedo. Danes Stalno slovensko gledališče v Trstu, ki nadaljuje to vneto začeto delo, piše že trideseto obletnico. Jernejeva pravica sicer še ni bila uresničena do kraja, a Jernej danes vsekakor ni več betežen in prezrt; kljubujoč vzravnani in gospodi je kos; enakovredno ponuja roko vsem v sožitju. Italijanski demokratični in kulturni krogi so sami dragocenost kvalitete gledališke ustanove slovenske narodnosti manjšine v Italiji spoznali, in če jo bodo tudi v bodoče v državi pri-

Na Dunaju so predstavili jugoslovanski film „Užička republika“

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju dipl. inž. Gustav Vlahov je povabil na 18. marec številne visoke goste v dunajski kino Apollo, kjer so predstavili jugoslovanski film „Užička republika“.

V umetniško dovršeni obliki prikazuje film „Užička republika“ najtežjo, toda hkrati najslavnejšo dobo v zgodovini jugoslovanskih narodov — leta narodnoosvobodilne borbe. Film je režiral Žika Mitrovič, ki je bil na dunajski premieri navzoč; poleg nosilcev glavnih vlog Borisa Buzančiča, Božidarke Frajt in Marka Todoroviča pa sodelujejo še številni drugi izvrstni igralci. Tematsko obsega film 67 dni tako imenovane užičke republike, ki je bila prvo osvobodeno ozemlje v zasluženi Evropi med drugo svetovno vojno. V filmu je izvrstno prikazano, kako je komunistični partiji pod Titovim vodstvom uspelo združiti vse narode in narodnosti Jugoslavije ter vse sloje prebivalstva v boju proti naciifašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem, v tem primeru zlasti proti četnikom. Film je prepričljiva manifestacija moči ljudstva, ki v boju proti krivici in suženjstvu slavi zmago pravice in svobode.

Na premieri je veleposlanik Vlahov uvodoma pozdravil častne goste, med katerimi je bil tudi avstrijski zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger. V kratkem govoru je povedal, da je bila predstavitev filma na Dunaju prvotno predvidena že lani — v jubilejnem letu zmage nad fašizmom, vendar do tega zaradi znanih dogodkov ni prišlo. Tako je letošnja premiera dokaz, da se odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo spet izboljšujejo, čeprav so na obzorju še vedno temni oblaki“.

ANTON SVETINA:

Iz zgodovine Pliberka in okolice

Za plačo prejema 24 goldinarjev od vikarja in ravno toliko od magistrata, 4 goldinarje dobiva od cerkve in nekaj honorarja od dečkov, ki jih poučuje. V nedeljah mora pomagati pri verouku, ki traja od 2. do 3. ure popoldne. Učitelj se je pritožil, da ga ne kličejo k pogrebu, zaradi česar so preudicirani njegovi dohodki na stoli. Vizitator je odločil, naj ta spor reši vikar. Pri opisovanju duhovščine je vizitator zabeležil tole: V Pliberku živi duhovnik Markus Skok, star 56 let, ki je končal gimnazijo v Celovcu in teološke študije v Gradcu ter bil ordiniran na naslov samostana v Marenbergu. Duhovnik je 34 let. Cerkveni ključarji mu plačujejo letno 64 goldinarjev iz ustanove Gregorja Jurancikarja, stanuje pa v hiši pokojnega vikarja Riedla, ki je zapustil to hišo kot ustanovo za upokojene duhovnike, vzdrževati pa morajo to hišo pliberški meščani. Prvi kaplan je Andrej Bittner, doma iz Radovljice, ki je študiral gimnazijo v Ljubljani, filozofijo in teologijo pa v Celovcu; ordiniran je bil v Ljubljani na naslov gosposčine Žusem. Duhovnik je štiri leta, od tega 9 mesecev kot gojenec marijanišča v Gornjem gradu, 9 mesecev je bil kaplan v Šent Kavlju, sedaj je tri leta v Pliberku. Na biri dobiva 38 mernikov pšenične moke in 30 mernikov ovsa, kar je prejšnje leto prodal za 100 imperialov. Za sire dobiva 12 goldinarjev, za krste od tistih, ki dajejo biro, 6 krajcarjev, od ostalih po 12 krajcarjev; pri cerkvi sv. Jakoba v Mežici dobiva

od krsta 6 krajcarjev in pol merice ovsa, od poroke pa 12 krajcarjev. Drugi kaplan je Jožef Krivic, Ljubljancan, star 32 let, ki je končal humanistične študije v Ljubljani, filozofijo in bogoslovje pa je študiral v Gradcu. V duhovnika je bil posvečen v Šent Andražu v Labotski dolini na naslov mesta Ljubljana. Duhovnik je 4 leta, prvo leto je bil v Gradcu, pol leta v Ljubljani, pol leta pri zasebniku Juriču, nato dve leti v Gornjem gradu in sedaj je pol leta v Pliberku. Ima dohodke od kolekture, kar mu zadošča, in ima vse druge pravice kakor prvi kaplan. Prebiva v kaplaniji, hrano pa dobiva v župnišču. Naročeno mu je bilo, da mora dajati novoporočencem zajtrk in jih šele nato poročiti. Vikar je Andrej Krivic, Ljubljancan, star 37 let, ki je končal filozofijo v Gradcu, teologijo pa v Ljubljani, kjer je bil ordiniran na naslov samostana Marije Device v Kostanjevici. Duhovnik je 11 let, od tega je bil prvih 6 mesecev v Ljubljani, nato je, poslan od škofa, potoval v Francijo, kjer je ostal pet let in nekaj mesecev pri baronu Rauberju v Steinhartu, sedaj pa je šesto leto vikar v Pliberku. Nima nobenega drugega beneficija, župnija pa mu donša letnih 400 goldinarjev dohodkov, stola pa 100 imperialov. Pri fari je 10 podružnic ter tri bratovščine in sicer sv. Rešnjega tesla, Rozalije in sv. Nikolaja. Obhajilo je prejelo okoli 4000 oseb, faranov pa je okoli 5000.

Po smrti Andreja Rabingerja, beneficiata beneficija sv. Janeza Krstnika v Pliberku je bil

znali, bo to uveljavilo veličino obeh: manjšine in večine. —

V slovenskem dijaškem domu v Trstu pa je imela v nedeljo 28. marca svoj 21. redni občni zbor Slovenska prosvetna zveza. Več kot sto delegatov je konstruktivno sodelovalo, poročalo o opravljenem delu in zastavljalo smernice za leto 1976. S ploskanjem so delegati in gostje pozdravili vključitev šestih novih društev in skupin, tako da je sedaj v Slovenski prosvetni zvezi že preko 40 društev, delujočih na celotnem področju, kjer žive Slovenci v Italiji.

V treh uvodnih poročilih predsednika slikarja Klavdija Palčiča ter tajnikov Marka Waltritscha in Duška Kalca je bilo orisano izredno obsežno delo, ki so ga opravila včlanjena društva v minulem obdobju. Zabeležen je bil razcvet pevskih zborov, godb, folklornih in dramskih skupin ter drugih oblik ljudsko-prosvetnega delovanja. Zlasti pa je razveseljivo dejstvo, da ima pri tem obsežnem delu glavno besedo mladina, ki je tako izpričala vrednost idejnih izhodišč delovanja tržaške SPZ.

Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem je na občnem zboru zastopal tajnik dipl. inž. Feliks Wieser, ki je zboru zaželel uspešen potek in poudaril, da je napredno intenzivno kulturno delovanje za vsako narodno skupnost tisti garant, ki ji kljub zapostavljenosti jamči ne samo obstoj, temveč tudi trajen in progresiven razvoj. Za Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu pa je občni zbor pozdravil predsednik pliberškega prosvetnega društva učitelj Joško Hudl, ki je opozoril na tesno, bratsko povezavo med prosvetnimi organizacijama v Trstu in Celovcu. „To pa ne potrjuje samo dejstvo, da smo bratje istega naroda,“ je naglasil, „marveč nas druži skupno usoda, da živimo izven meja matičnega naroda in da se moramo trideset let po zmagi nad fašizmom še vedno boriti za enakopravnost, čeprav smo si jo priborili s svojo krvjo in imamo svoje pravice zajamčene v mednarodnih dokumentih.“

20

s pismom cesarja Karla VI. z dne 12. septembra 1714 prezentiran na to mesto pliberški kaplan Bartolomej Macher.

Po smrti vikarja Andreja Krivica je zasedel mesto vikarja župnije Pliberk leta 1725 Franc Leopold pl. Schlangenberg, za njim pa leta 1765 Franc Jožef pl. Aichlbürg.

V uvodu je bilo povedano, da so morali župniki in vikarji prinesiti na vsakoletno sinodo v Gornjem gradu s seboj pismeno poročilo o gibanju prebivalstva svoje župnije za preteklo leto. V tem poročilu so morali biti navedeni tile podatki: Število faranov, ki so tisto leto opravili velikonočno obhajilo (communicantes) in število faranov, ki še niso bili obvezani priti k obhajilu (non communicantes, to je bila mladina do 12 let), nadalje podatke o krstih, porokah in pogrebihi dotičnega leta.

V naslednjem bodo na tabeli prikazani ti statistični podatki o gibanju prebivalstva pliberške župnije za tista leta, za katera sem našel taka poročila v kapitelskem arhivu ljubljanske nadškofije:

Letnica	Communi- cantes	Non communi- cantes	Skupaj	Rojstva	Peroke	Umrli
1665			4633			
1669			4432			
1696			ok. 5000			
1705	2000			153	23	48
1708	2700			149	38	53
1710				149	32	67
1715	2800			143	28	42
1714			4000	103	31	125
1715			ok. 3800	73	18	455
1716			3600	137	44	88
1718			3800	149	33	79

„Cankarjevo leto“ ob stoletnici pisateljevega rojstva

Že večkrat smo v našem listu poročali, da je povsod, kjer živimo Slovenci, letošnje leto posebej v znamenju stoletnice rojstva največjega slovenskega dramatika in pisatelja Ivana Cankarja. V okviru „Cankarjevega leta“ se bodo zvrstile najrazličnejše manifestacije in prireditve. Deloma so se že začele, deloma so v teku priprave, tako da bo skozi celo leto Cankar v ospredju kulturno-umetniške dejavnosti.

„Cankarjevo leto“ bodo posebno počastile vse slovenske založbe, ki so oziroma bodo pripravile celo vrsto izdaj, povezanih s Cankarjem in njegovim delom. Cankar bo na sporedu vseh slovenskih gledališč in bo prisoten na odrih amaterskih igralskih skupin. S Cankarjem in njegovim delom pa se bo predvsem srečala tudi šolska mladina. Tako se zdaj po vseh šolah v Sloveniji bavijo s pripravami in programi za proslave Cankarjeve obletnice, pri čemer naj bo namen proslavljanja predvsem poglobitev čustvenega in vrednostnega odnosa učencev do pisatelja.

Višek pa bodo proslave „Cankarjevega leta“ nedvomno dosegle 8. maja v Ljubljani, kjer bo v hali Tivoli slovenska proslava, na kateri se bo zbralo na tisoče predstavnikov iz vseh delov slovenske zemlje.

INTART 76 v Celovcu srečanje umetnikov treh dežel

V Celovcu bodo jutri, soboto 3. aprila, odprli vrata treh kulturno-umetniških ustanov in sprejeli v goste likovne umetnike s Koroške, iz Furlanije-Juljske krajine ter iz Slovenije.

Bienale INTART 76, kakor se prireditve uradno imenuje, bo po napovedih Umetniškega društva za Koroško največji likovni dogodek tega leta. V Domu umetnikov, v Mestni hiši in v Deželni galeriji se bo namreč hkrati predstavilo javnosti kakih sto slikarjev, kiparjev in grafikov, ki bodo razstavljali svoja novejša dela.

Letos je razstava INTART prvič dvoletnega — bienalnega značaja

in se bo v enakem obsegu jeseni ponovila tudi v Vidmu in v Ljubljani. Doslej se je zvrstilo že šest prireditve, torej bo letošnja že sedma, kar potrjuje uместnost in uspeh takih skupnih razstav.

Predstavitve koroških umetnikov vodi slikar Peter Krawagna, sodelovali pa bodo: Cornelius Kollig, Paul Kulnig, Meina Schellander, Fritz Steinkellner, Wolfgang Walckensteiner, Reimo Wukounig in Johannes Zechner. Iz Furlanije-Juljske krajine bo prišlo 16 umetnikov. Posebno številna pa bo udeležba iz Slovenije, saj se bo s skupno 66 deli predstavilo 10 slikarjev, 6 kiparjev in 6 grafikov. Med njimi bodo nova imena, predvsem umetniki mlajše generacije, ki na razstavi INTART doslej še niso sodelovali.

Razstavo INTART 76 bodo dopolnili še s prikazom del nagrajenecv minulih let. Sicer pa v zasnovi INTART ni čutili posebnih pravil, ne z ozirom na usmeritev niti na tehniko, zato tudi ni pričakovati enovitosti; zastopane bodo vse smeri in vse tehnike sodobnega likovnega izražanja.

Razstave v okviru letošnje prireditve INTART bodo omogočile vpogled v aktualno umetniško tvornost treh dežel, ne kaže pa prezreti tudi vzporednega pomena, to je volje po odpiranju in sporazumevanju treh sosednih narodov — vsaj v likovnem jeziku.

Letnica	Communi- cantes	Non communi- cantes	Skupaj	Rojstva	Peroke	Umrli
1719			3800	219	54	142
1721			ok. 3800	151	36	43
1723			3800	154	29	55
1741	3842	1100	4942	137	34	191
1747	3584	1000	4584	134	29	55
1750	3482	1008	4490	147	36	46
1752	3599	910	4509	146	40	80
1754	3199	1000	4199	170	34	51
1757	2650	950	3600	117	39	52
1759	2935	530	3465	126	21	95
1761	2956	1243	4199	129	40	57
1764	2492	696	3188	96	28	82
1765	2666	536	3202	115	23	113
1766	2688	654	3342	104	18	56
1767	2366	721	3187	96	29	92
1768	2434	805	3239	91	30	101
1769	2863	731	3594	115	39	77

Medtem ko ne moremo smatrati, da so podatki o skupnem številu prebivalstva povsem točni, ker je moral vikar razdeliti prebivalstvo po cerkvenih navodilih v communicantes in non communicantes, smemo sklepati, da so navedeni podatki o rojstvih, porokah in smrtih točni, ker so morali župniki in vikarji te podatke vpisovati v matične knjige. Iz tabele razberemo, da je imela župnija Pliberk ob koncu 17. stoletja okoli 5000 prebivalcev. Leta 1715 je razsajala v mestu Pliberk in okolici huda kuga, ki je terjala tisto leto 455 smrtnih primerov. Zanimivo je namreč vikarjevo poročilo na sinodi o teh smrtnih primerih.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Občni zbor SPD, Trta v Žitari vasi

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi je preteklo nedeljo vabilo svoje člane in prijatelje na redni občni zbor. Čeprav je bilo pravo spomladansko vreme, se je pri Rutarju zbralo mnogo članov društva, ki so prišli, da prisluhnejo poročilom odbora ter si ogledajo mladinski film Pastirci, ki ga je Slovenska prosvetna zveza predvajala po občnem zboru. Občni zbor je otvoril predsednik Andrej Ogris, ki je med navzočimi pozdravil tajnika Slovenske prosvetne zveze Andreja Kokota.

Andrej Ogris je v kratkih besedah orisal dejavnost društva v minuli poslovnici. Tako je SPD „Trta“ oziroma odbor imel 31 sej, od teh 6 skupno s Slovensko prosvetno zvezo. Pevski zbor, ki ga vodi Jozef Starc pa je v teh treh letih imel 230 pevskih vaj ter 62 nastopov doma in pri sosednjih prosvetnih društvih ter na centralnih prireditvah in gostovanjih. Ko je predsednik Ogris zaključil svoje poročilo, je zaprosil žolkega ravnatelja Kukavico, da vodi občni zbor, kar je le-ta stvarno opravil. Tajnik Franc Lipuš je kot prvi podal tajniško poročilo. Najprej je prebral zapisnik zadnjega občnega zbora in kronološko poročilo o posameznih prireditvah. Pri tem so udeleženci dobili obširen pregled delovanja društva, kar je v izredno težkih pogojih lep dosežek. Blagajnik Hribernik Martin je podal finančno poročilo iz katerega je razvidno, da je društvo dobro gospodarilo, saj je kljub nizkim podporam iz javnih sredstev premagalo vse finančne težave tako, da ima društvena blagajna celo nekaj na zalogi, kar je za izvedbo bodočega

kulturnega načrta nujno potrebno. Tu je treba še omeniti, da je društvu vsestransko s svojo pomočjo stala ob strani Slovenska prosvetna zveza. Naslednja točka dnevnega reda je bilo poročilo pregledovalcev računov, ki je znova potrdilo, da so vsi finančni posli bili opravljeni v redu in z vso odgovornostjo. Zato je ravnatelj Kukavica občnemu zboru predlagal, da se staremu odboru da razrešnica, kar so navzoči soglasno sprejeli.

Na željo dosedanjega predsednika Andreja Ogrisa, da iz starostnih razlogov ne kandidira več za predsednika, je občni zbor za novega predsednika na predlog starega odbora soglasno izvolil Jozeta Golavčnika, za podpredsednika Lada Hanžiča, za tajnika Franca Lipuša, za namestnika Franca Tomaža, za blagajnika Mariona Hribernika, za namestnico Roziko Mohar, za glasbenega referenta zborovodjo Jozeta Starca, za knjižničarja Mojca Hribernik in za pregledovalca računov Mirka Ogrisa in Franca Tacola. Na predlog novega predsednika Golavčnika je občni zbor Andreja Ogrisa imenoval za častnega predsednika SPD „Trta“, kar so navzoči pozdravili z burnim aplavzom. Na občnem zboru je bila izražena tudi zahvala pevcem in zborovodji, ki v glavnem tvorijo delo društva. Tudi na občnem zboru je zbor zapel nekaj pesmi in tako dal prireditvi tudi kulturni okvir.

Ločilo

Minuli petek, dne 26. marca je naša Hranilnica in posojilnica Ločilo imela svoj redno občni zbor, katerega se je udeležilo lepo število članov. Poseben pozdrav na občnem zboru je veljal poslevodečemu podpredsedniku Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dr. Mirtu Zwitteru.

Hranilnico in posojilnico Ločilo so ustanovili pred skoraj 80 leti kot Hranilnico in posojilnico Št. Lenart pri Sedmih studencih. Po vojni jo je nekaj časa vodil pokojni župnik Starc, nato je poslovala v zadruzi na Brnci, od leta 1970 pa ima svoj sedež na Ločilu, vsled tega so jo preimenovali v Hranilnico in posojilnico Ločilo.

Na občnem zboru so odobrili računsko zaključke za zadnja leta, sklepali o uporabi dobička in izvedli volitve v upravni in nadzorni odbor, ki pa niso prinesle nobene posebne spremembe. Kot posebnost občnega zbora je bila, da smo spremenili ime tvrde in se sedaj imenuje samo še POSOJILNICA LOČILO.

Poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug je bodril odbornike k složnemu sodelovanju. Promet in bilančna vsota naj bi se v naslednjih letih razmahnila. Zlasti novi poslovodja Janko Oitzl naj bi bil na mestu in se potrudil za pridobitev novih članov, zlasti pa še vlagatelj. Po občnem zboru se je sukal pogovor zlasti okoli poslovnih vprašanj, ki se porajajo v zvezi z razširitvijo prometa. Hranilnica se je doslej v glavnem bavila in preživljala z menjavo tujega denarja, zanemarjala pa je ostale bančne posle. To naj se v bodoče spremeni, da ne bo ostalo pri napisu „banka“, temveč bo kot taka tudi ustregla današnjim denarnim potrebam in razširila svojo ponudbo na kreditnem sektorju.

Rojake, ki se peljejo čez Koren v Jugoslavijo ali preko Vrat v Italijo pa pozivamo, da nas obiščejo v naši poslovalnici, ki se nahaja v gostilni „Wurzengrill“ na Ločilu.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na igro

GLUHA TETA

ki bo v soboto dne 3. aprila 1976 ob 19.30 uri pri Kovaču na Obirskem. Z igro se bodo predstavili domači igralci.

Vsi prisrčno vabljeni!

Na občnem zboru pa je spregovoril tudi tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot, ki je društvu čestital k uspešnemu delu, zlasti pevcem in zborovodji. Ob tej priložnosti je obljubil, da bo SPZ društvu tudi v bodoče pomagala pri njegovem kulturno prosvetnem prizadevanju in tako v borbi za ohranitev slovenske besede na Koroškem. Kokot je navzoče tudi pozval, da se 9. aprila udeležijo demonstracije solidarnostnega komiteja, ki se bo na ta način pred vso javnostjo zavzel za pravice koroških Slovencev ter proti nameravanemu štetju posebne vrste, ki je proti določilom državne pogodbe. Prav tako je povabil na predstavitev Opere SNG iz Ljubljane, ki bo 25. aprila kot gost SPZ, v celovškem gledališču uprizorila opero Gorenjski slavček. Besede zahvale je spregovoril tudi zborovodja Jozef Starc in to zlasti ženam pevcem, ki z razumevanjem sprejemajo njihovo sodelovanje v pevskem zboru, kar pa je tudi povezano z žrtvovanjem časa pri delu, ki ga žene čestokrat morajo opraviti namesto moža, ki hodi na pevske vaje ali nastope. Ravnatelj Kukavica je navzoče opozoril, da se bliža čas vpisovanja otrok v ljudsko šolo in da starši pri tem pomislijo na prijavo svojih prvošolčkov k dvojezičnem pouku in da se tako poslužijo svoje pravice. Ta poziv je v svojih zahvalnih besedah ponovil tudi predsednik Jože Golavčnik in menil, da je prav znanje jezika osnova slehernega naroda in narodne zavesti.

Po občnem zboru je bil na sporedu še mladinski film Pastirci, ki ga je zavrtil tajnik Andrej Kokot. Občinstvo je nad lepim barvnim filmom bilo navdušeno in izrazilo željo, da SPZ kmalu spet pride s kakšnim slovenskim filmom v Žitarno vas.

Dr. Sienčnik odstopil mesto občinskega odbornika mlajšemu

Na občinski seji občine Dobrla vas so v torek 16. marca med drugim obravnavali in soglasno sklenili občinski proračun za leto 1976, v višini 21,4 milijona šilingov. Kljub zvišanju raznih komunalnih davkov je proračun izravnal.

V okviru debate k proračunu, je občinski odbornik dr. Luka Sienčnik kritiziral, da se domače Slovensko prosvetno društvo „Srce“ premalo pospešuje. Na ta očitke je župan Hafner Adolf obljubil, da bo društvu dal primerno vsoto, iz sklada, ki je njemu kot županu osebno na razpolago. Ta poštena gesta župana je imela za posledico, da je tudi dr. Sienčnik potrdil letni proračun, ki je bil tako soglasno sprejet.

Med nadaljnjimi točkami dnevnega reda je odbor razveljavil lanskolletni sklep (marca meseca), da bodo Bahnstraše preimenovali v 10.-Oktober-Straße.

Na koncu se je župan navzočim odbornikom sporočil, da sta občinska odbornika Blasius Krainz (ÖVP) in dr. Luka Sienčnik odstopila svoje mandate mlajšim naslednikom — Krainz Rohrmeistru in dr. Sienčnik Tinetu Wastlu iz Lovank.

Dr. Luka Sienčnik je ob tej priložnosti imel poslovilni govor, v katerem se je med drugim dotaknil zlasti na Koroškem tako strapaciranih pojmov — ljudstvo in domovina.

Ljudstvo h kateremu spadaš, je dejal dr. Sienčnik, si ne moreš izbrati. Viden znak pripadnosti k ljudstvu je jezik, ki ga govorimo, materinski jezik. To je tista prva govorica v kateri mati ljubkuje svojega otroka. Kdor se temu jeziku pozneje odtuji, je izdal svojo mater in si naprtel narodni izvirni greh, ki se podeduje iz generacije v generacijo.

Tudi pojem domovina je bil na Koroškem zelo različno tolmačen. Enkrat so bili dotični pridni in zvesti domovini, ki so se potegovali za nemško Koroško, potem zopet tisti, ki so se borili za velikonemški Reich, katerim tudi Karavanke niso bile sveta in dovolj naravna meja. Potem je bila spet Avstrija prava domovina, tista Avstrija, katero so še malo prej izdali. Kdo naj se še spozna, katera domovina je prava domovina? Jaz za mojo osebo, je dejal dr. Sienčnik, sem vedno ostal zvest koroški domovini, domovini dveh narodnosti in mojemu slovenskemu ljudstvu, prav zaradi tega pa sem bil izpostavljen številnim šikanam. Nadalje je dr. Sienčnik slovensko ljudstvo označil za srednjeevropski fenomen, saj se je le-to kljub številnim pritiskom obdržalo do danes na svoji zemlji. Kot koroški čudež 20. stoletja pa je omenil slovensko gimnazijo v Celovcu, ki ima danes okrog 500 dijakov. Svoj poslovilni govor je dr. Sienčnik zaključil s sledečimi besedami: „Pred 50 leti se je na občini v Dobri vasi še govorilo slovensko. Tudi jaz se hočem danes od vas posloviti s slovenskim citatom največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna — „Žive naj vsi narodi, ki hrepene do-

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

vabi na

operno predstavo A. Foersterja

Gorenjski slavček

v nedeljo 25. aprila 1976 ob 15.00 uri v mestnem gledališču v Celovcu.

Gostuje ansambel Opere SNG v Ljubljani.

Ljubitelje operne umetnosti vabimo k številni udeležbi.

Odbor

Pivo Pils, Radenska in Rogaška slatina – pijače svetovnega slovesa

V okviru tiskovne konference na minulem sejmu gastronomije in turizma „Gast 76“ je trgovec Kristijan Breznik, uvoznik znanega jugoslovanskega piva Talis in mineralne vode, dal pregled svojega celotnega uvoznega programa. Ob tej priložnosti so spregovorili tudi predstavniki dobavnih tvrdk iz Slovenije in poročali o trgovskih zvezah s koroškim podjetjem Breznik.

V imenu pivovarne Talis iz Maribora sta generalni direktor Stanko Kranjc in direktor Ivo Kolar poročala o najodobnejši pivovarni Evrope, katere kapaciteta znaša 450.000 hektolitrov in v kateri je zaposleno nad tisoč ljudi. Sedem let je že Talis eksportno pivo Pils, ki je bilo nagrajeno z dvema zlatima kolajnama, v prometu tudi v Avstriji. Poleg tega dobavlja Talis tudi slavni Boonekamp.

Zaradi velikega povpraševanja po omenjenem pivu je iz konkurenčnih razlogov prišlo do napetosti med pivovarno Talis in avstrijskimi pivovarnarji, ki so trdili, da je v Talisovem pivu namesto ječmena koruza. Analiza v Zürichu pa je pokazala, da v Talisovem pivu sploh ni koruze (po avstrijskih normah je dovoljeno dodati do 25 % koruze). Z rezultatom tega izvida je slednjič končana „vojna“ med avstrijskimi in jugoslovanskimi pivo-proizvodniki.

Direktor Lojen iz Rogatca, kjer izvira znamenita in zdravilna rogaška slatina, je med drugim povedal, da so Avstriji med zdraviliškimi gosti na prvem mestu in da je sedaj v Rogatcu nov hotel „Donat“ z 210 posteljami, ki ima pokrito kopališče, savno, kegljišče in druge ugodnosti.

Prav tako slavna pa je mineralna voda Radenska, katero pije dnevno na milijone ljudi. Podjetje Breznik je kot dobavnik te osvežujoče mineralne vode v teku let mnogo doprineslo k pospeševanju ljudskega zdravja v naši deželi in državi.

Prvič je bilo v Avstriji predstavljeno tudi podjetje Kolinska iz Maribora, ki izvaža razne začimbe, hranila,

O B V E S T I L O

V nedeljo 4. aprila ob 18.30 uri bo v 1. programu avstrijske televizije oddaja z naslovom „Spiel mit — Kärnten“ (Igraj z nami — Koroška), v kateri bo sodelovala tudi slovenska skupina trio Korotan s pevci SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni.

čakat dan, da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan, do rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.“

Kljub temu, da je dr. Sienčnik spregovoril tudi v slovenskem jeziku (večina odbornikov obvlada slovenščino), so kolegi odborniki pazljivo sledili njegovim izvajanjem, kar je za koroške razmere res nenavaden in razveseljiv pojav.

Odstopivšemu odborniku dr. Sienčniku izrekamo iskreno zahvalo za trud in prizadevanje v prid našega prebivalstva v občini.

juhe v zavojčkih, pudinge in razne druge stvari.

Vsi predstavniki slovenskih podjetij so izrazili željo po čim tesnejšem gospodarskem sodelovanju s Koroško in izrazili podjetju Breznik za uspešno sodelovanje iskreno zahvalo.

Med Beljakom in Spittalom še pet elektrarn

Z izgradnjo akumulacijskih elektrarn, na razpolago so jim visoka ležeča jezera v Innerfragantu, v Malti in na Vzhodnem Tirolskem, bo po reki Dravi steklo več vode kot do sedaj in to predvsem pozimi. Akumulacijske elektrarne s svojimi jezери imajo namreč to funkcijo, da spomladi in poleti, ko se topi sneg v gorah, zbirajo vodo, pozimi pa jo oddajajo oziroma pretvarjajo v električno energijo. Odvišna voda iz vseh omenjenih akumulacijskih jezer bo tako pritekla v Dravo in tako občutno povečala vodno količino v tej reki in to pozimi, ko je po navadi v Dravi najmanj vode. To spoznanje pa je pomembna važnost za gradnjo nadaljnjih elektrarn na reki Dravi.

In tako so Avstrijske dravske elektrarne izdelale načrt za izgradnjo nadaljnjih petih elektrarn med Beljakom in Spittalom. Tako bodo na tem območju nastale sledeče elektrarne: V Beljaku, Puchu, Feistritzu ob Dravi, v Mauthbrücknu in Spittalu. Skupna moč vseh omenjenih elektrarn bo znašala 168,5 megavata, kar odgovarja moči treh že obstoječih dravskih elektrarn Labotu, Žvabeku in Kazazah (Velikovec).

Skupna površina, kjer bodo nastala nova umetna jezera z elektrarnami bo znašala 490 ha. Okrog 70 do 80 odstotkov te površine so neproduktivni dravski logi. Višina padca vode vseh petih elektrarn bo znašala 64 m, dolžina zajezene Drave med Beljakom in Sachsenburgom pa 48 km. V zvezi z načrtovanjem elektrarn bodo vskladili tudi potek bodoče Turške avto ceste med Spittalom in Beljakom, ki bo nekaj časa potekala na severnem nasipu bodočih umetnih jezer. Z gradnjo elektrarn, ceste skozi Dravsko dolino ne bodo prizadeli, pač pa bodo morali dvigniti štiri mostove. Tudi na območju železniške proge se ne bo nič spremenilo, razen pod krajem Gummern, kjer bo proga na nekaterih mestih potekala tik ob dravskem bregu, ki ga bodo zaradi tega morali utrditi.

Z izgradnjo omenjenih elektrarn bo ekonomično izrabljeno vse vodnje akumulacijskih jezer v Visokih Turah, tako da se bo iz vodnega bogastva Koroške izbilo kar največ električne energije in seveda tudi dobička.

Na Bleščeči planini je še zima

Čeprav je v dolini že pomlad, je pa v gorah zlasti v osojnih Karavankah še prava zima. Znana Bleščeča planina s slovensko planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“ je še vedno odeja v debelo sneženo odejo, tako da je bil vzpon na 1080 metrov visoko planino za naše planince, ki so se udeležili izleta, vse prej kot prijeten, ker sneg ni držal in se je močno vdiral. Sedaj je pot spel pregažena in zveza s planinsko kočjo ponovno vzpostavljena.

Najbolj prijetno je bilo, ko smo dosegli planino in stopili v toplo zakurjeno kočjo, kjer so postregli z koruznimi žganci, ki so nam odlično tekli. Ker je bilo lepo sončno vreme, smo kmalu zapustili kočjo in se predali toplim vigradnim sončnim žarkom. Medtem ko se je mladina predala igram v koči, so se drugi predvsem starejši planinci smučali na planini. Pravzaprav bi

Otroški dan v Pliberku

Na Jožefovo, 19. marca se je v Pliberku zbralo nad 500 otrok na že tradicionalnem otroškem dnevu. Geslo letošnjega otroškega dne je bilo „Mi smo mi“.

Z mašo, ki jo je oblikoval skupno z vsemi otroci šentjakobski kaplan, se je začel spored tega dneva. Z navdušenjem so peli otroci v obeh jezikih — skupno petje je spremljala otroška skupina iz Pliberka z ORF-instrumenti pod vodstvom Pepce Weiß.

Kakor iz škafe so se otroci vsuli po maši iz dvorane v klubsko sobo priberške mladine, kjer so jim kuharji pripravili tople hrenovke in pijačo. V odmoru so se otroci zabavali ob veselem filmu.

Popoldne so otroci iz 14 far pripravili gledalcem pester spored. Skupine so prišle iz Pliberka, Šmihela, Vogrč, Hodiš, Dobrle vasi, Sel, Št. Jakoba v R., Železne Kaple, Št. Vida v Podjuni, Zvabeka, Kazaz, Globasnica in Bilčova. Kulturni spored so otvorili otroci iz Pliberka s pozdravno sceno. Sledile so igrice, pevski nastopi, plesi, glasba, gimnastične vaje ter recitacije o vseh jeziki. Med nastopajočimi je bilo videti mnogo „talentov“, ki so prav junaško nastopali kot solisti, pevci in muzikanti.

Veliko navdušenje je zavladalo v dvorani, kadar je nastopil kaplan Tratar s svojo harmoniko. Otrokom so se oči svetile. Videti je bilo le nasmehane obraze. Za vse navzoče je bil ta dan prav gotovo dan veselja in majhna vzpodbuda za nadaljnje delo z otroci.

moralo biti obratno, vendar priloženost je bila tako velika — v koči je namreč večja zbirka smučk za odrasle — da so se je temeljito poslužili, predvsem zato, da so se lahko „pobahali“, da so se na Bleščeči smučali tudi še spomladi.

Čeprav bi nekateri naši ljubitelji kuharske umetnosti lahko pekli klobase in meso na štedilniku v kuhinji, so rajši odkidali sneg in „čražili“ meso zunaj v naravi na žaru, po starem izreku „zakaj enostavno, ko pa komplicirano tudi gre“. Ker je bilo to zelo nenavadno, so se našli fotografi in to posebnost ovekovečili na filmu.

Po kosilu, ki ga nam je pripravila marljiva Gasserjeva Frida, je med drugim potekal pogovor tudi o bodočih akcijah. Ker je bilo med udeleženci izleta precej dežurnikov, ki so še prav posebno zainteresirani, da bi bila kočja tem bolj privlačna in urejena, je padel predlog, da bi južno steno kočje, ki je obrnjena proti Karavankam in je tako najbolj izpostavljena soncu, obložili s ploščami (eternitom). S tem bi ubili kar dve muhi na en mah in sicer bi bilo tako poleti v koči hladneje, pozimi pa topleje. Nadalje so predlagali planinci, da bi na planini uredili majhno meteorološko po-

Koroška na 3. mestu

V koledarskem letu 1975 so v Avstriji našli 105,392.000 nočitev, to je za 5,7 odstotka več kot leta 1974. Na domače goste je od tega števila odpadlo 25,453.000 nočitev, kar odgovarja prirastku za 2,7 %; na tuje goste pa 79,938.000 nočnin, ali 6,7 odstotka prirastka.

Koroška je dosegla 15,8 % vseh avstrijskih nočitev in je tako za Tirolsko in Solnograško na tretjem mestu.

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu vabi na

OBČNI ZBOR

ki bo v ponedeljek 12. aprila 1976 ob 18.30 uri v Celovcu, Gasometergasse 10.

Člani društva prisrčno vabljeni!

stajo (z barometrom, termometrom in higrometrom). Ker so planinci tesno povezani z naravo in vremenom, bi bila uresničitev zlasti slednjega predloga vsekakor za pozdraviti. Seveda so bili to samo predlogi, ki jih bo treba resno predebatirati na seji odbora planinske organizacije.

Kar prehitro je minil čas in sonce je zatonilo za Komnico, tako da je bila Bleščeča planina naenkrat v senci, ki je povzročila neprijeten hlad, ki nas je opomnil, da se bo treba posloviti. Ob odhodu s planine se nam je nudil lep pogled na Baško jezero (še pokrito z le-

O P O Z O R I L O

Cenjene bralce opozarjamo na priloženo položnico. Izkoristite jo in po svojih močeh podprite dejavnost Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev.

dom) in na s soncem obžarjeno pogorje Krških Alp, Reifheckove in Kreuzeckove skupine, ki se je bleščala v snežni belini. Še nekaj korakov in utonili smo v gozdu. Na Kopanju pred Kopankovo gostilno smo se poslovili, se vsedli v avtomobile in odbrzeli v dolino vsakdanjosti naproti.

Pozimi „Koča nad Arihovo pečjo“ ni redno odprta. Člani Slovenskega planinskega društva imajo seveda možnost dobiti ključ za kočjo. Koča bo spet redno odprta od 1. maja naprej ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih.

SPD „Edinost“ v Pliberku — Mešani pevski zbor „Podjuna“ vabi na

VIGREDNI KONCERT

na cvetno nedeljo 10. aprila ob 20.00 uri v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku.

Nastopajo: Zbor graških študentov, moški zbor SPD „Edinost“ in mešani pevski zbor „Podjuna“

Ljubitelji lepega petja prisrčno vabljeni!

Ein unwürdiges Spiel

Weiter geht die Jagd der Großparteien um die Erhaltung ihrer deutschnationalen Wähler. Natürlich will man auch mögliche slowenische Wähler nicht verlieren und verspricht deshalb, eine Basis für die Mitarbeit in den Parlamentsparteien und Landtagsparteien zu schaffen. Der Beweis blieb allerdings bis dato aus. Das Auftreten Kreisky's (von dem wir ja gewöhnt sind, daß sich seine Meinungen ständig ändern) und Mock's: Wir wollen nicht die 25-%-Klausel, das wollen ja nur die Kärntner Parteien — wir waschen unsere Hände in Unschuld — kann dafür nur als lächerliche Farce empfunden werden. So auch der Hinweis auf die 25-%-Klausel im Triester Abkommen zwischen Jugoslawien und Italien: In diesem Abkommen ist eine solche Klausel verankert, im österreichischen Staatsvertrag jedoch nicht!

Und so geht das unwürdige Spiel der Stimmungsmache in Kärnten gegen die Minderheit weiter, um das eigene schlechte Gewissen zu überlügen. FPÖ/ÖVP/SPÖ wollen sich hier gegenseitig überbieten, indem man unter anderem auffordert, sich von „antidemokratischen Aussagen“ zu distanzieren. Dazu möchte ich als Pazifist und engagierter Sozialist folgendes sagen:

Ist es diplomatisch, das Ergebnis einer Parteineneinigung so zu gestalten, daß kein Verhandlungsspielraum mehr übrig bleibt? Oder wenn eine für diese Parteien unerwünschte Antwort sinngemäß etwa so abgetan wird: Wer nicht für das Ergebnis der Dreiparteienregelung ist, identifiziert sich mit der APO (so die sinngemäße Äußerung LH Wagner's). Ist eine solche Aussage demokratisch? Das heißt ja, wer nicht für mich ist, ist gegen mich. Eine solche Reaktion beschwört somit eine Gegenreaktion herauf, die genau so unerwünscht ist. Wie sollen dann die Minderheitenvertreter, hoffnungslos mit einem Trümmerteil von Parteienangriffen in eine Ecke gedrückt, menschlich reagieren? Wer im Glashauss sitzt, soll daher nicht mit Steinen werfen. Wir alle wären nicht als Menschen zu bezeichnen, wenn wir uns nicht eingestehen würden, Fehler zu haben.

Außerdem ist alles eine Sache der Interpretation und man könnte nicht fertig werden (weil es so viele gibt), so manche Aussage eines Politikers als einer antidemokratischen Gesinnung entspringend zu bewerten. So z. B. auch von LH Wagner (ich genieße eine gewisse Wertschätzung in nationalen Kreisen... immerhin war ich ein hochgradiger Hitlerjunge) oder Kreisky (wenn die Juden ein Volk sind, dann sind sie ein mieses)...

Als deutschsprechender und österreichbewußter Kärntner werde ich mich daher, wie viele andere Österreicher, auch weiter für die buchstabengetreue Erfüllung des Art. 7 des Staatsvertrages einsetzen und lehne daher auch den versuchten Handel, topographische Tafeln als unwichtig hinzustellen bzw. diesen Punkt im Tausch mit einer anderen Forderung nicht zu erfüllen, ab. Denn mit den zweisprachigen Ortstafeln beweist ein Staat offen, daß bei ihm eine Minderheit noch geschützt wird und man sich ihrer Existenz nicht schämt. Für die Minderheit bedeuten sie aber ein Erkennungszeichen und einen Beweis, noch da zu sein.

Udo Manner, Völkermarkt

Avtor zgornjega pisma bralcev nas je naprosil, da objavimo tudi sledeči sprispevek, ki ga je napisal za KTZ, ki ga pa le-ta ni objavila:

Wenn die Kärntner Tageszeitung, welche nach dem SP-Statut an die Partei gebunden ist, Blecha's Parteitagswort: „Sozialdemokratische Zeitungen haben keinen Halberichterstattung zu dienen, sondern der geistigen Auseinandersetzung und der Widerspiegelung der Meinungsvielfalt“, nicht nur ein Aufhänger ist, möchte ich den Redakteur, der früher nur für die Sportsseite schrieb, sich aber jetzt in politischen Leitartikeln versucht, folgendes im Interesse der SPÖ und dessen Bandbreite sagen:

Es war seit jeher klar, daß es bei einer Dreiparteieneinigung über die Minderheitenfrage nur ein national-konservatives Ergebnis geben wird. Ohne dieses hätten FPÖ/ÖVP nie ihre Zustimmung gegeben. LH Wagner sagte überdies, der KHD habe keine Veranlassung, gegen diese Regelung aufzutreten. Den guten Willen der Minderheit, die als Kompromiß die ordentliche Volkszählung 1951 anbot, ignorierte man ja. Damit nahm man den Kärntner Slowenen allerdings die Basis, sich wieder in die politischen Parteien einzugliedern. Und Kreisky's Ausspruch, „die Minderheit müsse Vorrechte haben“, wurde durch die Anordnung der Minderheitenzählung und Einführung der Prozentklausel als Orientierungshilfe widersinnig. Die SPÖ kann mit dem Beitritt zu dieser Parteienregelung wider ihrer Grundsätze (Erhaltung der Minderheit und internationale Zusammenarbeit geht vor nationaler Selbstsucht) nicht imponieren, weil diese Lösung weder liberal, noch sozialistisch ist.

So sehr ich mit der Meinung des obgenannten Redakteurs übereinstimme, daß für die SPÖ der Internationalismus existenz-

notwendig und das Eintreten für das nationalistische wesensfremd ist (diese Einstellung revidierte die SPÖ aber in der Minderheitenfrage), so sehr ist er bei der Verbeispiegelung seiner Meinung Irrtümern unterlegen, in die ihn seine Verallgemeinerungen brachten. Denn differenziert betrachtet ist das Auftreten einer Minderheitenvolksgruppe nicht nationalistisch zu bezeichnen, sondern als notwendige, existenzsichernde Selbstbehauptung. Jeder, der vom Minderheitenschutz nicht nur redet, wird dafür Verständnis aufbringen. Wenn nicht, dann liegt der Schluß nahe, daß nur Assimilierte nicht in den „üblichen Geruch“ kommen, illoyal zu Österreich zu stehen und chauvinistisch zu sein. Und wenn von „spärlich gesäten Außenseitern“ gesprochen wird, die sich mit einem Flugblatt zur Kärntner Volksumsfrage „strapazieren“, so sei mit Graz geantwortet: „ohne permanente Diskussion, Konfrontation und Resonanz in der SPÖ lebt diese nicht“, sondern versteinert. Ja, leider wird der Kreis jener, die den Sozialismus auch lieben, immer kleiner, weil es immer moderner wird, das „Jasager und Mitläufer-tum“, die „mangelnde Zivilcourage“, die „Es-geht-mich-nichts-an-Mentalität“ und die „Klugheit, sich herauszuhalten“ zu bejahen. Ob allerdings diese letztgenannte „Schweigende Mehrheit“ aber auch in weniger „ertragreichen“ Zeiten unserer Partei sich für diese offen einsetzen wird, wie die diskriminierend als „Außenseiter“ oder „Extremisten“ bezeichneten, bezweifle ich.

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

IVAN CANKAR

Martin Kačur

Življenjepis idealista

„Radost pač ne more skozi tiste duri!“ je pomislil. Zazeblo ga je v srce in čudno potrt se je napotil v klanec.

Vrhu klanca je stala sredi vrtiča, ograjena z rdečo po-barvano, leseno ograjo, pritlična hiša z zelenimi okni; bleščeč bel zid se je svetil izza trte, ki se je vila do strehe.

„Tam bo pač, kakor so mi razložili. — Lepo se je udumil!“

Pred hišo je sedel na klopi visok, rejen gospod. Golorok je bil, toda rokavi srajce so bili snežnobeli in za pestjo so se bleščali zlati gumbi; po črnem telovniku se je vila dolga zlata verižica, hlače so bile korektno nagubane in čevlji so se svetili, niti praška ni bilo na njih. Obraz debelega gospoda je bil nenavadno sladak, bel in polnoličen, izza zlatih naočnikov so gledale mirne, človekoljubne oči.

Kačur je pozdravil, gospod se je vzdignil, iztegnil je obedve roki in velika sladkost se je razlila po njegovih licih.

„Gospod nadučitelj, dovolite, da se predstavim —“

„Naša nova moč, da! Takoj sem vedel, ko sem vas ugledal na klanec. Pozdravljeni, od srca pozdravljeni! Prepričan sem že zdaj, da bomo izhajali dobro, da bomo izborna izhajali!“

Kačur je zapazil, da je govoril nadučitelj zelo čisto slovensko; izgovarjal je besede natanko po pismu, izpustil ni nobene končnice in v glasu in melodiji ni bilo več sledu dialekta.

„Pa so rekli, da je iz Ribnice!“ je pomislil Kačur. „Iz knjige je, iz slovnice!“

Nič mu ni bila pogodi sladkost in prijaznost; zeblo ga je ob njej in bilo bi mu topleje, če bi bil nadučitelj glasan,

osoren in zapovedljiv človek.

„Ali ste se že kaj ogledali po Zapolju?“

„Govoril sem med vožnjo z zdravnikom in pri županu sem bil že in pri župniku.“

Nadučitelj je požugal narahlo s kazalcem in se je smehljaj.

„Najprej se je treba pokazati predstojniku! — Toda — to je seveda samo šala. Jaz nisem vaš predstojnik, temveč vaš tovariš in prijatelj. Ali ste šlo že videti?“

„Videl sem jo; poslopje se mi je zdelo staro in pusto za tako lep in velik kraj.“

„Ne sodite po zunanosti! To, kar imenujete starost in puščoba, je za šolo bolj prikladno nego blek in bahatost. Saj veste, da je treba vzgajati v mladini smisel za resnobo in ponižnost. V temni izbi se človek laže uči nego v svetli in v dežju je mladina mirnejša nego v soncu.“

Kačur ni odgovoril. Dušila ga je nadučiteljeva sladka, mirna resnoba; legalo mu je na glavo, na srce kakor težka, hladna senca. Nadučitelj mu je stisnil desnico, levico mu je položil na ramo.

„Tako, prijatelj! Seznanila se bova še bolj natanko, zakaj nikogar človek tako ne pozna, kakor tovariša v delu.“

Kačur se je poklonil molče in je šel. V grlu ga je dušilo, oči so mu bile zastrite in so videle komaj še pol lepote, ki se je razprostirala globoko pod njimi, na prostrani sončni ravni.

„Pa kako bi bilo drugače, zakaj bi bilo!“ je premišljeval.

„Česa sem se ustrašil? Vsako delo, ki ni ukazano, tudi dovoljeno ni in je proti postavam družbe. Kaj sem mislil, da bo to mahoma drugače? Lehko je orati mehko grudo, težko nerodoviten kamen.“

Zašel je z velike ceste po strmeh klanec v globel, skrito pod visokimi, navpičnimi skalami. Visoko gori je gledalo zeleno drevje v mrak, globel je bila temna in hladna, izpod skale je tekla voda, že v izviru široka, tiha, temnozelenela. Ob visoki steni se je vila steza, lesena brv je bila položena čez vodo; v kamen je bila zasekana klop.

Kačur je sedel in tišina je bila še globlja, ko tudi svojih korakov ni več čul na pesku. Voda je bila mirna, kakor uča-

rana v prozoren kamen; vrbe se niso genile, strmele so molče v visoko podobo, črno v zelenem ogledalu; in nobeden žarek sonca ni segel v globel.

Tam zadaj, kakor v velikem oknu, se je svetilo Zapolje v poldanskem blešku. V farni cerkvi je zazvonilo in zamolkla, polodušena pesem je odmevala od sivih sten; tišine ni vzdramila.

Kačur je zavzdihnil globoko, kakor da je bil odložil težko breme. Bolj močnega, bolj svobodnega se je čutil v samotni in kar je doživel, se mu je zdelo manjše in neznatnejše. Ljudi, ki je stal prej tik pred njimi, je pogledal od daleč, z mirnim očesom, in jih je videl in spoznal natančneje ter jih sodil s hladnim srcem.

„V nobenem ni tiste nevarnosti, ki bi bila največja. Nobeden nima nazorov, idej, prepričanja, boriti se torej ni treba človeku z nikomer, ker nimajo orožja. Ljudje so, trudni, pusti in čemerni od večne, zmerom enake in zmerom dolgočasne muke delavnika. V dnu svojega srca pa so ljudje kakor vsi, blagi poštenj. Treba se jih je samo privaditi, spoznati je treba njih nadloge in nadožnosti. Stroj je samo nevaren, dokler mu človek ne spozna mehanike.“

Z lažjim korakom se je vrnil iz globeli na veliko cesto. Srečaval je ženske, ki so nosile kosilo v opekarnico, prišel je mimo bolj oblečen, suhljav in bledikast človek, najbrž uradnik in se je ozrl z radovednim in nezaupnim pogledom, spodaj na polju so šle ženske v pisanih rutah in s srpi v rokah v dolgi vrsti po razoru in so posedle po travi pod cesto. Vzduh, prej čist in svež, se je polnil s prašno, vročo soparo in sonce je gorelo kakor v avgustu.

Kačur je bil truden, ko je prišel v gostilnico. Po kosilu si je poiskal stanovanja blizu fare, tesno izbo s siromašnim, starinskim pohištvo.

„Tukaj je stanoval tudi prejšnji učitelj!“ mu je razodela gospodinja, kramarica.

„Ali je bil dolgo v Zapolju?“

„Ni bil dolgo, komaj leto dni. Šel je kar čez noč. Nobeden ne ostane dolgo tukaj.“

„Zakaj pa je šel?“

Za vzgojo otrok si moramo vzeti več časa

Razgovor z otrokom o šoli in učnih uspehih ter neuspehih naj bi bil v družini vsak dan na dnevnem redu. Lepo je in spodbudno, če si na primer zakonca izmenjata vsak dan nekaj besed o tem, kaj je kdo doživel med delom, kakšne težave je pri tem srečal, v čem mu je uspelo ali ne. Taki razgovori zblizujejo in povezujejo moža in ženo, saj se v njih izraža medsebojna skrbnost in pripravljenost, da si drug drugemu pomagata.

Še bolj pomembno in potrebno pa je, da je tak stik med starši in otroki, da je med njimi razvito medsebojno zaupanje. Tako zvemo sprti za vse otrokove težave, mu svetujemo in mu pomagamo, da jih premaga; zvemo za otrokove uspehe in se z njim veselimo. Tako oblika spremljanja in posredne neovsiljive in prav nič uradne kontrole bo z otrokovo rastjo lahko postala glavna in najboljša oblika — in to ne le glede otrokovega učenja, pač pa tudi glede vsega drugega življenja in doživljanja, ki poteka pri otroku izven doma.

Čeprav je v družini čas za take razgovore navadno kratko odmerjen, jih ne smemo črtati z dnevnega reda, saj zadostuje včasih le nekaj vprašanj: kako je bilo v šoli, ali je bil kaj vprašan, ali se je dobro odrezal, kako je bila ocenjena domača naloga, kako je bilo s šolsko nalogo ali tiho vajo. Otrok bo v očetovih in materinih oprašanjih čutil njihovo skrbnost, ki ga bo spremljala in spodbujala.

Zelo važna je pri tem otrokova iskrenost. Zgodi se, da bo iz strahu zamolčal kak svoj neuspeh in bomo zvedeli zanj šele ob dnevu staršev na šoli. Prav je, da se v takem primeru z otrokom zelo človeško pomenimo in mu dopovemo, da staršem ne sme prikrivati neuspehov, da ga bodo poskušali razumeti tudi v takih primerih in mu pomagati, da mora najti v sebi vedno dovolj poguma, da pove tudi svoje neuspehe in nerednosti. Prevelika oostrost in težke kazni pa seveda ne bodo nikdar razvile v otroku možnosti in sposobnosti, da bi bil iskren ob takih neugodnih primerih.

Pri vsem tem pa ne pozabimo, da so staršem pri vzgoji otrok najboljša opora redni stiki z učiteljem, ker odpirajo širši vpogled v otrokovo napredovanje in vedenje v šoli. Taki stiki bodo staršem pomagali, da bo njihova pomoč otroku vedno pravočasna in usmerjena tja, kjer je najbolj potrebna.

Poskusite!

OREHOVI ŠTRUKLIJI: potrebujemo 30 dkg bele moke, žlico olja, sol, 1 jajce, mlačno vodo. Nadjev: 15 do 20 dkg orehov, malo mleka, limonino lupino, cimet ali vanilijev sladkor, 2 jajci, 10 dkg sladkorja.

Zamesimo mehko testo, dobro pregnetemo in pustimo počivati pol ure (hlebček pomazemo z oljem in pokrijemo s toplo skledo). Testo nato razvaljamo in malo razvlečemo, vso površino pomazemo z nadjevom in zvijemo. Štrukelj zavijemo v moker prtič, rahlo povežemo in kuhamo približno pol ure v slanem kroupu. Kuhanega razrežemo na rezine in zabelimo s precvrtim surovim maslom.

Za nadjev umešamo sladkor in rumenjake, dodamo dišave, zmleto orehe in mleko ter rahlo primešamo sneg beljakov.

„Z delavci se je bratil in k maši ni hodil. Dober gospod je bil, samo nositi se ni znal, kakor se spodobi.“

Kačur se je zmenil za hrano in je izračunal, da mu ostane za svobodno uporabo na mesec pet goldinarjev.

Prvo noč je spal v gostilnici, v prostorni pusti izbi; odahnil se je globoko, ko je upihnil luč. In ko je upihnil luč, je zamolčko zašumelo pod oknom. Vstal je in je zaprl okno.

„Podnevi voda ni šumela; ležala je kakor tolmun; zdrabila se je šele v noč.“

Šli so mimo njega obrazi, ki jih je videl podnevi; in ko je zadremal, je stal v veliki, beli župnikovi sobi in je udaril s pestjo po mizi, da je odskočil brevir.

„Jaz sem se namenil, da živim in diham za svoj narod in ni je sile, ki bi me zmotila! Svet je moj poklic in jaz sam, jaz človek, izginem v njegovi gloriiji!“

Vrgel je odejo raz sebe in se je zdrnil zlovoljen. Zastrmelo se je vanj četvero velikih, črnih oken, voda je zašumela spodaj.

Zatisnil je oči in ni še zadremal, ko so se napotile njegove misli na lepšo cesto. Ugledal je starinski, sivi grad in prostrani park ob njem in odprto, z bršljanom ovito lopo ob cesti. In v lopi svetlo rdečo bluzo in bel obraz in črne oči.

Zavzdihnil je in se je nasmehnil v polspanju.

II

V nedeljo dopoldne je bilo, pozno v novembru, ko je romal Martin Kačur iz Zapolja v Bistvo. Nebo je bilo nizko in sivo, megle so ležale na ravni, plazile so se leno in tiho nad močvirjem. Cesta je bila razvožena in blatna, hiše ob poti so gledale mrko, umazane so bile in sajaste.

Martin Kačur pa ni videl ne sivega neba, ne megle, ne sajastih hiš; veselo in sončno je bilo njegovo srce.

To je bil tisti čas, ko je bil močan in svobodan, kakor nikoli poprej.

Prišel je v Bistvo, do bele, enonadstropne hiše; njegov obraz je bil vesel in slovesen, kakor da bi stal ob sončnem prazniku pred cerkvijo. Na hiši je bilo skromno, polskrito

Beseda o spomladanskem čiščenju

Pri sodobnem načinu vzdrževanja in čiščenja stanovanja se mi ne zdi prav govoriti o spomladanskem čiščenju stanovanja. O takšnem čiščenju namreč, kakršnega so včasih gospodinje opravljale dvakrat na leto: jeseni in spomladi. Danes razpolagamo s sodobnimi tehničnimi pripomočki in uvajamo povsem drugačno delitev dela med družinskimi člani. S tedenskim čiščenjem s sesalnikom skoraj povsem odstranimo prah s stropa, sten, oblaženega pohištva, iz preprog in s tal. Seveda je pri tem potrebna takšna organizacija dela, da imamo vsak teden en prostor v temeljitejši „obdelavi“. Za tako imenovano spomladansko čiščenje nam ostanejo torej le še umazana okna in vrata.

Kaj pa naj potem razumemo pod temeljitim spomladanskim čiščenjem? Predvsem razne obnovitve in popravila v stanovanju. Prenehali smo s kurjenjem, zato je moramo očistiti peči. Dimnikar naj temeljito očisti dimnik in če je potrebno, naj še pečar popravi morebitne okvare, ki so nastale čez zimo. Spomladi je tudi čas za beljenje stanovanja, obnovitev stenskih tapet in struganje parketa. In — za popravila ali obnovitvena dela na inštalacijah. Seveda bo za obrtniki potrebno temeljito čiščenje svetil, oken, vrat in tal.

Pri takih velikih „akcijah“ v stanovanju pa so zelo pogoste nesreče, predvsem padci. Zato je na mestu previdnost.

Ob takšnih čiščenjih imamo precej steklenič s čistili, kot na primer: bencin, salmiak, špirit itd. Pazite na to, da so na vseh

steklenicah pravilne nalepke, da ni možna zamenjava. Med čiščenjem je treba stekleničke po uporabi takoj zapreti, da tekočine ne bi izhlapovale ali pa se razlile. Posebno moramo paziti, da do čistil ne pridejo otroci.

Bodimo pozorni na svojo delovno obleko. Taka naj bo, da se v njej lahko gibljemo in da se s trakovi ali žepi ne zatikamo v kljuke, predale in podobno.

Če moramo med delom uporabljati lestev, naj bo trdna. Kadar jo prestavljamo, odstranimo z nje vse pripomočke.

Pazimo na to, da imamo proste prehode med prestavljenim pohištvom in pripomočki.

Pri čiščenju svetil je samoumevno, da mora biti varovalka izklopljena.

Izogibajmo se vseh težkih bremen in dviganja težkih predmetov.

In še nekaj je, na kar spomladi ne smemo pozabiti. To so predali in omare. Omare za perilo in obleko moramo izprazniti. Perilo zložimo po vrsti na mizo ali v košaro, da se prezrači. Obleko prezračimo na vrtu ali balkonu. Zimska oblačila odnesemo v kemično čistilnico. Izpraznjene omare in predale zbršimo najprej s suho, nato z vlažno krpo, ki smo jo namočili v salmiakovo raztopino in nazadnje spet s suho. Pri omarah za obleko moramo posebno pozornost posvetiti zaščiti pred molji. V vogale, stike in raze natrosimo sredstvo proti moljem.

Predale in dno omar lahko obložimo s pregrinjalnimi papirjem. Najprimernejši je pisani plastični papir. Dela se lotite takole:

O vrednosti špinače

Le malokatera zelenjava je tako bogata z vitamini in rudninskimi snovmi kot špinača. Zato je cenjena tudi kot dietetska hrana, ker je lahko prebavljiva in tako primerna za prehrano otrok in odraslih. Je prva zelenjava, ki jo dobimo svežo spomladi. Biti mora temno zelene barve in svežih listov ter prijetnega vonja in okusa. Ker raste pri tleh, je običajno onečiščena in jo moramo temeljito oprati. Razmerje med listi in peclji je približno 60:40. Vsebuje 3,2 odst. ogljikovih hidratov in 2,3 odst. beljakovin. Zaradi visokega odstotka vode (92 odst.) je kalorična vrednost zelo majhna, 100 g špinače daje namreč samo 25 kalorij. Pač pa je vitaminska vrednost precejšnja. V špinači najdemo znatne količine vitaminov C (20 do 60 mg na 100 g špinače), A, B₁, B₂, PP, B₆. Pri tako visoki vrednosti vitamina C je zaradi njegove hitre razgradnje v neprimernih razmerah pomembno, kako špinačo shranjujemo. Ni je priporočljivo namakati in do'go kuhati, ker z vodo zavržemo koristne sestavine. Kuhamo pa jo v pokritem loncu, da je dostop zraka čim manjši. Pomembna sestavina špinače so mineralne snovi, od teh vsebuje največ kalcija, fosforja in železa. Vsebuje pa tudi nekaj oksalne kisline, ki se rada veže s kalcijem v netopno sol, in te organizem ne more izkoristiti. Prav zaradi tega prilivamo špinačnim jedem mleko, ki vsebuje veliko kalcija, da nadomestimo tisti kalcij, ki ga veže oksalna kislina.

Špinača je tudi zelo zanimiva surovina za predelovalno industrijo in seveda tudi za potrošnika. Gospodinje namreč zelo rade sežejo po zmrznjeni pasirani špinači, ker je okusna in priprava mnogo enostavnejša. Pri tem namreč odpade prebiranje, spiranje, kuhanje in sesekljanje, to pa prihrani gospodinji mnogo časa. Pasirano špinačo lahko dobimo tudi v pločevinkah ali posušeno. Kot taka pa nam je dostopna vse leto, kar je posebno ugodno za prehrano doraščajočih otrok.

znamenje, da se toči tam vino; žejen bi moral biti človek, da bi zapazil oblanico nad vratmi. Drugače ni bila hiša čisto nič podobna gostilnici; ne kozlov ni bilo pred njo, ne korita za napajanje živine, tudi krčmarja ni bilo nikoli med durmi, nikoli ni prepeval pijanec v veži, okna so bila umita in gosposka. Vozniki niso ustvaljali tam in fantje so šli v nedeljo mimo kakor mimo cerkve. Gospodar je bil bogat in je točil vino popotnikom, ki niso plačali, studentom, ki jih je gostil iz bahatosti, in gosposkim gostom, ki so prihajali poleti ob nedeljah popoldne.

Kačur je stopil v izbo in je sedel za mizo, pogrnjeno s svetlim belim prtom. Ko je odprla duri gospa Šitarjeva, je vstal urno ter se smehljaše poklonil. Gospa je bila visoka, lepa ženska in edino, kar je Kačurja motilo, je bil tih, nekoliko prezirljiv nasmešek na njenih ustnicah, ki ni izginil nikoli.

„Malo vinčka, kaj ne? Malo vinčka?“

Prinesla je vina, gnjati in belega kruha; nato je sedla udobno za mizo in je prekrizala roke na prsih. Kačur je poznal njen pogled in njen nasmešek in vendar je vselej posebej zardel, kadar je čutil na licih njen mirni, veseli pogled.

„Kako pa z vami? Kako vam je kaj v Zapolju?“

„Bi bilo!“

„Zdaj imate pač že nekoliko znanja; z ženskami posebno.“

Kačur je zardel še bolj.

„Ne poznam nobene ženske v Zapolju.“

„Pa pravijo, da ste liberalec.“

„Kaj da sem? Zakaj?“

„Pravijo; to se pozna človeku že na obrazu. — Ali ste z notarko kaj govorili?“

„Nikoli. Poznam jo komaj.“

„Njen nasmešek je bil še bolj vesel in nekoliko nezaupen.“

„Res ne? Ali se vam zdi lepa?“

„Ne lepa, ne grda; ne briga me.“

„V vsakega mladega človeka, ki pride v Zapolje, je zaljubljena. Ne, da bi ga imela res rada, ampak navadila se je. Njen mož jo neprestano tepe.“

„Res?“

Kačur je gledal začuden.

Izmerite dno in stranice predala ter naržite iz papirja ustrezne kose. Narobno stran papirja enakomerno premažite z lepilom, ki naj se malo osuši. Nato pazljivo nalepite papir na dno, oziroma stranice predala.

Zdaj začnemo obleko in perilo znova zlagati v omare, predale in na police. Toda vsako stvar na svoje mesto! To pa je včasih težaven problem, ker moramo čim boljje izkoristiti prostor in imeti vse čim bolj pri roki.

Če imate premalo predalov, vam svetujemo rešitev s škatlami. Prav gotovo imate škatle, v katerih ste prinesli domov možovo srajco, čevlje, perilo. Olepšajte jih s tem, da jih oblepite s plastičnim papirjem, kakršnega ste uporabili za predale. Tu boste dobro spravili robce, šale, rokavice, kravate, pletenine in druge drobnarije.

O debelosti

Debelost postaja vedno pomembnejši in resnejši medicinski problem, ker število debelih ljudi na splošno narašča, medicina pa odkriva njene vedno nove škodljive zdravstvene posledice.

V Zvezni republiki Nemčiji so npr. ugotovili, da je odstotek ljudi s preveliko težo poskočil od 2 % v letu 1954 na 25 do 30 % v letu 1959, dandanes jih je že nad 35 %. Dve tretjini zaposlenih ljudi, ki so starejši od 45, imajo previsoko težo. Še posebno zaskrbljuje pa je ugotovitev, da je tudi med dvajsetletniki že skoro desetina predebelih.

V Ameriki se sicer že dolgo bore za vitko linijo, vendar imajo tudi tam z debelostjo velike skrbi. Zelo jasno opredeljujejo to skrb in obenem resnost problema zavarovalnice, ki svojim zavarovancem na doživetje računajo višje zavarovalne tarife, če tehtajo čez določeno normo. Tarifa se poveča skoraj za četrtino pri zavarovancih, ki tehtajo približno 14 % preveč.

K temu ukrepu je zavarovalnice prisililo dejstvo, da je prežgodnja umrljivost pri debelih ljudeh reden pojav, s katerim morajo računati. Statistika izkazuje, da prežgodaj umre kar tri četrtine ljudi, ki tehtajo 25 % preveč.

Debel in zamaščen človek ni samo neroden in okoren ter težko prenaša odvečne kilograme, temveč predstavlja s svojo pojavo poseben, ljeno nevarnost za prežgodnjo smrt. Zdravniki smatrajo debelost za pomemben faktor, ki ima pri številnih obolenjih zelo važno vlogo.

Poleg napak, ki jih delamo v prehrani, so za debelost še tudi drugi vzroki. Vedno več ljudi ima avtomobile. Z njimi se vozijo na delo, na sprehode in izlete. Peš hoja je vedno redkejša. Kot je po eni strani avto koristna družinska investicija, je po drugi strani škodljiva, če nismo toliko disciplinirani, da poskrbimo za redno razgibavanje telesa s hojo.

Z mehanizacijo in avtomatizacijo na delovnih mestih ustvarjamo take delovne pogoje, ki potiskajo ob stran ročno (fizično) delo. Ljudje se med delom ne razgibljejo in ne poročijo energije, ki so jo ustvarili s hrano. Višek ostaja v organizmu kot zaloga maščobe.

„Čemu mi to pripoveduje?“ si je mislil.

„Nekoč, ko je bil tisti mladi dacar v Zapolju,“ se je smejala gospa, „je prišel notar domov natanko ob tisti uri — no, veste kaj? Pomagal je dacarju v suknu in se je smejal in mu je stisnil roko, notarka pa potem teden dni ni mogla na cesto in ko je prišla, je imela bulo pod očesom.“

Gospa se je zasmejala naglas, naslonila se je globoko na stol in prekrizala noge. Kačur je srečal pogled njenih oči; toplejši je bil in zastrt.

Povesil je glavo, natočil si je in je pil hitro.

„Čemu to? Kaj je to?“ si je mislil in nekaj grdega, zoprnega, nerazumljivega mu je seglo v srce.

„Tako! Torej z notarko ni nič!“

Njen glas je bil čisto miren, tudi njen pogled je bil spet hladen in vesel.

„Kaj pa z Martinčevimi? Ali ste že kaj govorili z njimi?“

„Nisem govoril, ampak pravijo, da jih je veliko. Še danes sem jih videl, ko sem šel sem; pet jih je bilo na pragu.“

Gospa se je zasmejala zvonko.

„Pet! Deset jih je! In Bog vedi koliko jih še bo! Vsaka izmed njih ima pet tisoč, pa vendar ni nikogar, da bi jih pobral. Kmeta ne marajo, drugi pa se boje zlahte in pobožnosti. V nedeljo gredo od večernice, vse po vrsti, kakor gosi, in vsaka ima molek v roki in gleda v tla.“

Kačurju je bilo neprijetno.

„Nekaj namerava, Bog vedi! Drugače ne bi tako govorila, brez smisla in brez pomena. Kaj me briga notarka in kaj me brigajo vse ženske na svetu?“

Gospa je opazila zlovoljnost na njegovem zardelem obrazu in takoj je bil tudi njen obraz resen in prezirljiv kakor prej; ostal je samo rahli nasmešek na ustnicah.

„Zdi se mi, da ne marate takih povesti? Da sploh ne marate žensk?“

„Ne maram jih, Boga mi!“ je odgovoril Kačur skoro osorno.

„Ali bi še četrt vina?“

„Še bi!“

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

7. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

Eno osrednjih vprašanj manjšinskega varstva na Koroškem po letu 1925 je vsekakor vprašanje uveljavitve t. i. kulturne avtonomije za slovensko skupnost. Gre za zamisel, ki bi ob polni uveljavitvi v marsičem pomenila bistveno izboljšanje položaja koroških Slovencev, vendar pa je ta zamisel, kot je znano, ostala neizpolnjena.

Z vprašanjem kulturne avtonomije sem se ukvarjal že v zborniku „Koroški plebiscit“ (Ljubljana 1970) in še zlasti v zapisu „Stališča koroških strank glede kulturne avtonomije za koroške Slovence v letih 1925–1968“ (izšlo v Zgodovinskem časopisu leta 1971, str. 271–278). V zadnjem času sem pripravil še članek „Kulturna avtonomija za koroške Slovence in nemška manjšina v Sloveniji med obema svetovnima vojnama (prav tam, 1974, str. 347–366).

Glavna ugotovitev, do katere me je vodil pretres dostopnega gradiva, je ta, da je bil predlog v koroškem deželnem zboru zastopanih strank v marsičem le taktično sredstvo, do katerega je prišlo zlasti na intervencijo jugoslovanskih Nemcev. Pokazalo se je tudi, da je bila v ozadju te predložitve želja, pomagati nemški manjšini pred jugoslovanskimi parlamentarnimi volitvami. V tej luči je treba presojati v avstrijsko-nemški literaturi močno prisotno trditev, po kateri je ostala kulturna avtonomija neizpolnjena še zlasti zaradi nesprejemljivih zahtev, ki da jih je postavljala slovenska manjšina.

K sliki, ki sem jo podal leta 1971, je sodelavec koroškega deželnega arhiva Alfred Ogris upravičeno opozoril, da v takratnem zapisu nisem popolnoma pravilno primerjal koroški predlog kulturne avtonomije s tako ureditvijo na Estonskem (prim. MIOG, Bd. 81, str. 369). Dovolite, da pomanjkljivost na tem mestu popravim.

Naj obnovim sliko, kakršna se mi je pokazala leta 1971. Ob zunanje-političnem faktorju, nastanka zamisli o kulturni avtonomiji za slovensko koroško skupnost je treba pritegniti še notranjekoroški moment, namreč nastopanje celotnega meščanskega bloka v deželi proti relativno najmočnejši politični stranki v deželi, proti socialni demokraciji. Takratno štajersko in koroško glasilo te stranke, Arbeiterwille, priča, da je bila sredi dvajsetih let med vsemi v deželni zboru zastopanimi strankami ta stranka Slovincem še najbližja. Vzrok temu je iskati predvsem v takratnem političnem položaju, ko je po volitvah leta 1923 prešla socialna demokracija iz večinske politične stranke v opozicijo; istočasno je zgubila tudi mesto deželnega glavarja. Značilno je, da je Arbeiterwille leta 1924 nasprotoval takratnim plebiscitnim proslavam. 9. oktobra je list opozarjal, da se s proslavami želi pokazati Slovincem „kdo (da) je gospodar v deželi.“ Socialdemokratsko glasilo je tudi obsodilo udeležbo predstavnikov dežele na takih proslavah in poudarilo „Nič ni bolj nevarno za enotnost dežele kot take provokacije ob udeležbi najodgovornejših predstavnikov vlade.“ Iz tega časa so tudi poučna stališča socialne demokracije do osrednje protislovenske organizacije v deželi, do Kärntner Heimatbunda. 20. septembra 1925 je Arbeiterwille označila to organizacijo za „bojno organizacijo Velikonemcev in Bauernbunda“, med „velikonemške in kljukastokrižne“ organizacije pa je list prištel še „Die Kärntner Landsmannschaft“ in „Deutscher Schulverein Südmärk“. Čez dva meseca je list označil Kärntner Heimatbund za organizacijskega in publicističnega „krušnega očeta narodnostnega hujskanja“, ki „grozi zajeti nevaren obseg“. Po pisanju lista se je Heimatbund spremenil v „resnično sovlado“ na Koroškem. Dne 25. novembra 1925 pa je socialnodemokratsko glasilo zahtevalo razpustitev protislovenske in protisocialistične organizacije ter utemeljevalo to zahtevo z njenim značajem in njeno povezanostjo z drugimi nemško-nacionalističnimi in protisocialističnimi organizacijami.

Leta 1925 imamo dalje edinstveno razpravo po plebiscitu o slovenskem vprašanju na letnem občnem zboru koroških socialnih demokratov. Tej razpravi je sledilo istočasno (in polemično) razpravljanje o slovenskem

vprašanju v strankinem glasilu, dejstvo, ki priča o živosti tega vprašanja v strankinih vrstah. Gotovo je, da je prav to dejstvo bilo eden vzgibov, ki so vodili 10. novembra 1925 k nujnemu predlogu koroške deželnozbornske socialdemokratske frakcije, po katerem naj bi se uredilo slovensko vprašanje na Koroškem. Uvodoma je predlog navajal, da je poteklo od (znane) obljube koroškega deželnega zbora iz septembra 1920 o zagotovitvi enakopravnosti in želja koroških Slovencev že pet let. Med drugim je predlog omenjal sile, ki delujejo proti manjšini, pri čemer je še posebej omenjal tisk Kärntner Heimatbunda. Za ureditev slovenskega vprašanja so socialni demokrati predlagali izvolitev posebne pritožne komisije za Slovence, ki bi jo sestavljali deželnozbornski poslanci. Izvolila naj bi se tudi komisija, ki bi pod predsedstvom deželnega glavarja „študirala“ vprašanja slovenskih šol v deželi ter predložila prihodnjemu deželni zboru konkretne predloge za ureditev tega vprašanja. Obe komisiji bi imeli značaj odborov deželnega zbora. Po daljši debati je deželni zbor predloga sprejel ter v vsako od komisij delegiral po enega predstavnika slovenske manjšine. V debati k predlogu je v imenu manjšine dr. Franc Petek poudaril, da slovenska stran pozdravlja vsako akcijo, ki ima za cilj izboljšanje razmer med narodnostnima skupinama v de-

zamišl spojila z idejo o taki avtonomiji, ki je prav ta čas prišla iz Estonije, z njo pa so se ukvarjali tudi t. i. Kongresi evropskih manjšin v Ženevi.

V estonski obliki je zamisel o kulturni avtonomiji urejevala manjšinsko vprašanje s tem, da je uveljavljala poseben narodnostni kataster za pripadnike vseh tamkaj priznanih manjšin: Švede, Nemce in Ruse. Za izhodišče katastra so bile povzete splošne volilne liste, iz katerih so v sodelovanju z zastopniki prizadete manjšine sestavljali spiske pripadnikov manjšine. V glavnem so bili estonski nacionalni katastri sestavljeni na podlagi objektivnih znakov in na podlagi osebnih izjav, nasprotno pa je kasnejša koroška inačica kulturne avtonomije skušala uveljaviti za slovensko manjšino izključno subjektivni princip, katerega ozadje se je med razgovori za uresničitev te avtonomije kmalu pokazalo kot sredstvo za zmanjševanje odporne moči koroškega slovenstva. Predvsem pa kaže razpletanje tega vprašanja na dejstvo, da je prišlo do razglabljanj o uveljavitvi kulturne avtonomije še zlasti na pobudo jugoslovanskih Nemcev.

Tako postaja razumljivo, zakaj je februarja 1926 zajadral poziv jugoslovanskih Nemcev v novembra preteklega leta izvoljeni šolski odbor koroškega deželnega zbora. Znano je, da sta predstavnika slovenske skup-

činskega naroda na slovensko manjšino — op.). Tako kot današnji nasledniki socialnih demokratov se je tudi Wendel zavzemal za izključno uvedbo subjektivnega principa kot edinega pokazatelja pripadnosti k posameznemu narodu ter za mirno asimilacijo slovenskega življa (Kärntner Volksblatt, 28. avgust 1927, št. 25).

Da je imela predložitev zakonskega osnutka o kulturni avtonomiji na strani nemških meščanskih strank (ali vsaj dela teh) predvsem taktično ozadje, kaže dejstvo, da nasledimo kmalu po jugoslovanskih volitvah leta 1927 viharo ugovarjanje nemških koroških nacionalistov proti predlogu kulturne avtonomije, ki pa je zaenkrat naletelo še na obsodbo socialnih demokratov. Navzven se je to ugovarjanje pokazalo posebno na takratnem protestnem zborovanju nemških nacionalistov v Velikovecu, na katerem so sprejeli posebno resolucijo proti uveljavitvi kulturne avtonomije za koroške Slovence (prav tam, 2. okt. 1927, št. 29). Kot govornik je na zborovanju nastopil inž. Valentin Mayrhofer. Posebno poučna pa je v socialnodemokratskem glasilu označitev pobudnikov velikovškega zborovanja. List jih je označil za vindišarske Germane (v pomenu slovenske, op.). Med nje je prišel znana nemška nacionalista slovenskega rodu J. Glantschniga in M. Feiniga ter istočasno pokazal na njuno slovensko

mejo“ in da večinski narod v deželi ne more dovoliti, da bi „Slovenci postali nevaren tujek v deželi“ (Freie Stimmen, 14. junija 1928, št. 134), da bi bila teritorialna rešitev slovenskega vprašanja v okviru kulturne avtonomije Slovincem le v škodo, ker bi bili s tem izolirani ali pa pahneni v „geto“ in podobno.

Dostopna dokumentacija opozarja, da so imeli v tem času koroški Slovinci v šolskem odboru deželnega zbora, ki se je po juliju 1927 še nadalje ukvarjal z vprašanjem kulturne avtonomije, nekatere ugovore proti sprejetemu zakonskemu osnutku (Allgemeine Bauernzeitung, 10. januarja 1928, št. 3). Predvsem je manjšina zavračala izključno uporabo subjektivnega principa pri ugotavljanju narodnosti posameznika.

Za prihodnjo usodo slovenskega manjšinskega vprašanja na Koroškem je značilno, da je v trenutku, ko je po predložitvi zakonskega osnutka deželni zboru predstavnik manjšine sprejel v šolskem odboru deželnega zbora uveljavitev subjektivnega principa in s tem v bistvu zakonski osnutek o kulturni avtonomiji, večina sedaj postavlja v ospredje manjšinsko šolsko vprašanje. Kljub temu, da je slovenska stran do maja 1929 sprejela vrsto določil zakonskega osnutka, so vse v deželni zboru zastopane politične stranke večinskega naroda 17. maja 1929 s posebno izjavo pretrgale nadaljnje razgovore s Slovenci, krivdo za to pa prevrgle — na manjšino.

Še pred tem so se poleg političnih strank oglašala k vprašanju kulturne avtonomije tudi posamezna nemško-nacionalna društva, kot Deutscher Schulverein Südmärk, na občem zboru katerega so leta 1928 jasno poudarili, da se s kulturno avtonomijo ne bi smelo dopustiti „posiljevanje nemštvu prijaznega vindišarskega prebivalstva“, upreti pa bi se bilo treba tudi „vsem iredentističnim prizadevanjem“ koroških Slovencev; za uresničitev nemške misije na slovenskem delu Koroške pa so zahtevali okrepitev nemških kulturnih ustanov v jezikovno mešanem delu dežele (Freie Stimmen, 20. junija 1928, št. 139).

Kako pa so v tem času potekali pogovori o uveljavitvi kulturne avtonomije v šolskem odboru koroškega zbora, zgovorno priča nekrolog za članom tega odbora Michaelom Feinigom. V njem beremo, da se je Feinig ob razpravah o kulturni avtonomiji zavzemal „za interese dežele“ in za „koroško enotno misel“ (Allgemeine Bauernzeitung, 19. feb. 1932, št. 2). Menim, da teh dveh pojmov ni treba podrobneje pojasnjevati, saj sta še predobro znana.

Dejstvo, da je bila leta 1929 na strani večinskih političnih strank na Koroškem pokopana misel na kulturno avtonomijo za slovensko skupnost, je imelo v prihodnjem obdobju za posledico vrsto intervencij zastopnikov nemških manjšin v tujini, namenjenih ureditvi slovenskega vprašanja. Do bistvenih premikov v tej problematiki vendar ni več prišlo, deloma tudi pod vplivom spremenenih razmer v tridesetih letih. Ostaja sicer več opozoril, ki kažejo, da se je sredi tridesetih let avtoritativni Schuschnigov režim sicer trudil urediti šolsko vprašanje, vendar dalj od diskusije ni prišlo, deloma tudi zaradi znanega „anšlusa“ marca leta 1938.

Iz leta 1937 je tudi znana intervencija kočevskih Nemcev pri nemškem (kar je značilno: ne morda avstrijskem poslaništvu!) v Beogradu, da bi prišlo do recipročne ureditve kočevskega in koroškega vprašanja s pomočjo kulturne avtonomije. Jugoslovanskim oblastem so predstavniki kočevskih Nemcev tudi izročili osnutek predloga take kulturne avtonomije, ki je bil le dobesedno ponovljen koroški zakonski osnutek iz leta 1927 (prim. Theodor Veiter, Mißglückter Versuch einer Kulturautonomie, Kleine Zeitung, Celovec, 27. avgust 1975, št. 197). Razumljivo je, da v takratnih okoliščinah jugoslovanske oblasti niso mogle biti naklonjene takemu predlogu, saj je to bil čas ne le vzpona tretjega rajha, ampak tudi določenega prodora nacistične misli med nemško manjšino v Jugoslaviji in to še zlasti v Sloveniji.

(Se nadaljuje)

TONE ZORN

K problematiki kulturne avtonomije za koroške Slovence v dvajsetih letih

želi. Kritično se je dalje dotaknil stališč meščanskega bloka, katerega predstavnik je med drugim zanimal trditev socialnodemokratskega predloga, da je že nastopil čas za ureditev slovenskega vprašanja. V poročilu o seji deželnega zbora je zanimiva opazka Arbeiterwille 14. nov. 1925, št. 314 — in take najdemo še danes v koroškem tisku — da je dr. Petek, ko je govoril o slovenski manjšini, postavil „vsekakor nič kaj primerno primerjavo z nemškima manjšinama na Južnem Tirolskem in v Jugoslaviji“.

V komisijo za pritožbe je deželni zbor delegiral ob predstavnikih meščanskega bloka in socialnih demokratov kot predstavnika manjšine Vinka Poljanca, v šolski odbor pa so prišli ob socialnem demokratu dr. Zeinitzerju kot predsedniku odbora še zastopnik Landbunda M. Feinig, krščanski socialc dr. Reinprecht, velikonemec dr. Dörflinger in zastopnik manjšine dr. Franc Petek. Značilno za sprejem predloga koroških socialnih demokratov pa je, da so ob glasovanju o tem predlogu velikonemci zapustili deželni zbor. Stališče nemškonacionalnih krogov do socialnodemokratske pobude so označile Freie Stimmen za „strankarsko politično“ gesto, o usodi predloga pa je list zagotovil, da je sploh vprašljivo, ali bo prišlo do njegove praktične izvedbe.

Še isto leto se je predlog socialnih demokratov povezal s položajem jugoslovanskih Nemcev, predvsem v Sloveniji, ki so v marsičem čutili posledice delovanja protimanjšinskih krogov na Koroškem. Tako so konec novembra 1925 Nemci iz Slovenije posredovali pri odločujočih na Koroškem za ureditev položaja koroških Slovencev. 16. januarja 1926 je intervenciji sledila Spomenica Političnega in gospodarskega društva za Nemce v Sloveniji s pozivom zadevnim koroškim faktorjem, da bi z ureditvijo slovenskega položaja prispevali k izboljšanju položaja nemške manjšine v Sloveniji. Ta poziv, do katerega je prišlo neodvisno od socialnodemokratske pobude, je imel za posledico vključitev te pobude v širšo zamisel uveljavitve posebne kulturne avtonomije za slovensko skupnost, saj se je

nosti dr. Franc Petek in Ivan Starc aktivno posredovala na sejah tega odbora novembra in decembra leta 1926 ter februarja prihodnje leto, medtem ko pri dokončni formulaciji načrta kulturne avtonomije zaradi manjšini nenaklonjenih stališč osnutka nista več sodelovala. Ne glede na to je bil 14. julija 1927 predložen koroškemu deželni zboru zakonski osnutek o kulturni avtonomiji, ki so ga podpisali načelniki vseh nemških v deželni zboru zastopanih strank.

V prvem trenutku je predložitev zakonskega osnutka večinski koroški tisk pozdravil kot pot k „velikodušni rešitvi manjšinskega problema“ v jugovzhodni Evropi (Kärntner Tagblatt, 13. julija 1927, št. 125) ter ga povezal s tamkajšnjimi nemškimi manjšinami. Tisk je tudi poročal, da so bila v dneh pred predložitvijo zakonskega osnutka deželni zboru „pomembna pogajanja z manjšinskimi zastopniki drugih držav“, kar kaže, da je prišlo do predložitve osnutka deželni zboru ne le pod vplivom jugoslovanskih Nemcev, ampak tudi ostalih nemških manjšin.

Takratni tisk tudi kaže, da so koroški nemški nacionalci že v tem času postavili vrsto ugovorov, nanašajočih se na uvedbo morebitne kulturne avtonomije za slovensko koroško skupnost. Pri stališčih posameznih političnih strank — ta so se predvsem pokazala po jugoslovanskih parlamentarnih volitvah poleti 1927 — pa moremo ločiti stališča meščanskega tabora, ki je imel zamisel o kulturni avtonomiji za koroške Slovence le za taktično sredstvo, od socialnih demokratov, ki so se zaenkrat v določeni meri vendarle še zavzemali za slovensko manjšino, izhajajoč pri tem iz lastnih političnih potreb. Kako je stranka ocenjevala prihodnji razvoj koroškega slovenstva, priča v njenem koroškem glasilu natis članka znanega nemškega socialističnega publicista Hermanna Wendla o koroškem vprašanju. Z njim je Wendel zavračal pomisleke proti uvedbi posebnega narodnostnega katastra ter se zavzemal za zakonske sankcije proti „političnim in gospodarskim pritiskom močnejšega na šibkejšega“ (ali v koroškem primeru ve-

poreklo: „Čeprav sta Slovinci, ali kot pravijo Korošci ‚vindišarja‘ in Slovenec udarja na dan pri vsaki njeni besedi, se označujeta za „domovini zvesta“, za Germana, in skušata prebivalstvu vsiliti mnenje, da so Nemci boljši kot Slovenci“. Označil ju je tudi za renegata in „narodna razdiralca“. List je dalje opozarjal, da so vse v deželni zboru zastopane politične stranke, vključno Slovinci, sprejele meseca julija zakonski osnutek kulturne avtonomije in da le „hipernemški nacionalci velikovškega in pliberškega okraja niso s tem zadovoljni“. Ob koncu je delavsko glasilo ironično priporočalo prijateljem velikovškega okraja obisk pri slovenskem zastopniku v deželni zboru dr. Petku, ki da ni le odličen zdravnik, ampak bi jim mogel kot voditelj koroških Slovencev tudi dati pravilno diagnozo (prav tam, 2. okt. 1927, št. 29).

Stališča t. i. domovini zvestih do slovenskega vprašanja v drugi polovici leta 1927 pojasnjuje Mayrhoferjev govor na velikovškem zborovanju. Po njegovi besedah naj bi bila kulturna avtonomija uveljavljena za koroške Slovence šele, ko bo tudi Jugoslavija izdala podoben zakon za Nemce, živče v tej državi. Na zborovanju sprejeta resolucija pa je poudarjala, da je „predlog predloženega zakona o kulturni avtonomiji, namenjen koroški slovenski stranki (torej ne manjšini, op.), nesprejemljiv za koroško prebivalstvo jezikovno mešanega ozemlja“. Posebej je bila z resolucijo odklonjena ureditev slovenskega vprašanja s takim zakonom: „Ta zakon moramo odkloniti ter si pridržujemo (pravico), da delegacija iz nekdanjega plebiscitnega ozemlja preda naše zahteve, na katerih bomo vztrajali...“

Dne 22. oktobra se je tej zavrnitvi javno pridružil tudi Landbund, stranka Glantschniga in Feiniga, njej pa so sledili ostali nemškonacionalistični krogi. Med trditvami, s katerimi so ti krogi zavračali potrebo ureditve slovenskega vprašanja kulturne avtonomije, najdemo tudi take, ki jih še danes povzema večinski koroški tisk. Lahko ugotovimo, da se je že v tem času pojavila trditev, da gredo zahteve Slovinci „čez vsako razumno

Čudna naglica

Prof. Veiter je v *Kleine Zeitung* z dne 31. 3. 1976 med drugim zapisal, da v krogih pravosodstva vlada mnenje, da je razširitev območja veljavnosti manjšinskega sodnega zakona mogoča vsaj za sodne okraje Dobrla vas, Velikovec, Rožek in za del sodnega okraja Celovec (trenutno velja omenjeni zakon le za sodne okraje Borovlje, Železna Kapla in Pliberk). Justična uprava je na njegov članek izredno hitro rea-

giral. Še isti dan je predsednik celovškega deželnega sodišča dr. Anderluh na izrecno željo pravosodnega ministra sklical tiskovno konferenco, na kateri je odločno zavrnil Veiterja ter poudaril, da sam izključuje, da bi v justični upravi vladalo takšno mnenje. Kajti razširitev območja veljavnosti manjšinskega sodnega zakona je izključno politično vprašanje, je dejal dr. Anderluh. Ker poznamo razmere na

Koroškem, nas tak odziv na Veiterjev članek ne preseneča; začudi pa vsekakor naglica (saj je bila tiskovna konferenca sklicana kar čez pol-dan). Pač ne sme nastati vtis, da manjšinsko vprašanje v Avstriji v resnici le še ni tako „širokogrudno“ rešeno, kot se radi ponašajo predstavniki naše države pred mednarodnimi forumi. Nekateri pa celo že pisanje o možnem pospeševanju manjšine smatrajo za dejansko pospeševanje.

Tožba proti Slovenskemu vestniku

Kakor znano, je dr. Josef Feldner kot predsednik „Kärntner Heimatdiensta“ vložil proti odgovornemu uredniku Slovenskega vestnika zasebno tožbo, ker je naš list objavil govor predsednika ZSO na proslavi obletnice kmečkih puntov v Globasnici leta 1973. Takrat je dr. Zwitter v svojem govoru omenil tudi članek v glasilu KHD „Ruf der Heimat“, kjer je bilo zapisano, da bo tako dolgo trajala borba na Koroškem, dokler obstoja nemško ljudstvo na eni in slovensko na drugi strani.

Čeprav se interpretacija predmetnega odstavka v „Ruf der Heimat“ s strani dr. Zwitter ujema s splošno interpretacijo v listem času — tudi deželna vlada se je uradno distancirala od vsebine omenjenega članka — se je čutil dr. Feldner prizadetega v svoji časti (čeprav o njem ni bilo nikjer govora) in je sprožil zasebno-obtožbeni postopek. Na osnovi predloga je bila zadeva delegirana na kazensko okrajno sodišče na Dunaju.

Po več obravnavah, ki se vlečejo že več kot dve leti, je prišlo na zadnji obravnavi dne 26. 3. 1976 do sodbe, ki ugotavlja, da je odgovorni urednik zanemarljivo svojo dolžnost s tem, ker ni preprečil objavo inkriminirane- ga mesta; po drugi strani pa da mu ni uspel

dokaz resnice, ker po mnenju sodišča ni mogel dokazati, da je delovanje KHD usmerjeno na likvidacijo slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Izrecno pa je sodišče potrdilo, da so vse zaslišane priče obdolženca zapustile najboljši vtis popolne verodostojnosti in zato sodišče priznava obdolžencu dobro vero, zaradi česar je tudi odklonilo priznanje globe, ki jo je zahteval zasebni tožilec.

Sodba pa še ni pravomočna, ker je obdolženec vložil pritožbo zaradi ničnosti, krivde in kazni. Tako se bo s to zadevo bavilo še deželno sodišče kot druga instanca in bomo o končnem izidu poročali.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na dramo Johna Kittinga

VIA MALA

ki bo v nedeljo 11. aprila 1976 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli. Gostujejo igralci DPD Svoboda šenčur.

Režija: Silvo Ovsenk

OBČNI ZBOR KSČC

Vsi študentje celovške univerze, pedagoške akademije in medicinske fakultete so vabljeni na ustanovni članski zbor Kluba slovenskih študentov v Celovcu, ki bo v torek 6. 4. 1976 ob 19.30 uri v Viktringer Ring 26, 2. nadstropje desno.

KKZ v Celovcu organizira obisk operne predstave

DON CARLOS

v torek 13. aprila 1976 ob 19.30 uri v ljubljanski operi. Avtopodjetje Sienčnik bo vozil iz Dobre vasi (Sienčnik) ob 16.00 uri in iz Celovca (Mohorjeva) ob 16.30 uri. Prevoz in vstopnina znašata 100 šil. Prijave sprejema: KKZ, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 84 3 58

ROMANJE V LURD

od sobote 8. maja do naslednje sobote 15. maja 1976. Cena: šil.: 2980.— Prijavo na Dušnopastirski urad, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec

Graški pomladanski sejem spet ob veliki mednarodni udeležbi

Za graške sejemske prireditve — vsakoletni pomladanski in jesenski sejem — je med drugim značilna tudi izredno velika mednarodna udeležba, ki je bila pri zadnjem jesenskem sejmu že zelo blizu polovici vseh sodelujočih razstavljalcev, medtem ko bo pri letošnjem pomladanskem sejmu dosegla nekaj več kot 42 odstotkov celotne udeležbe. Pri tem sicer prihaja — kot pri vseh drugih sejemskih prireditvah v Avstriji — pretežno del inozemskih razstavljalcev iz dežel, ki so vključene ali vsaj pridružene Evropski gospodarski skupnosti; vendar pa je treba poudariti, da je graški jugovzhodni sejem zelo privlačen tudi za dežele na jugu in vzhodu, saj so na njem takorekoč brez izjeme zastopane vse države v tem delu Evrope.

Še posebej velja to za sosedo na jugu — Jugoslavijo, ki ima na graškem razstavišču največji razstaveni paviljon med tujimi državami, po številu razstavljalcev (namreč 72) pa bo zavzemala za Zahodno Nemčijo in Italijo tretje mesto. Zlasti pa velja omeniti, da Jugoslavija za graški sejem ni le ena izmed mnogih držav, ki so zastopane po razstavljalcih, marveč daje pri vsaki sejemski prireditvi tudi velik del obiskovalcev. Tako je graški sejem glede odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo zanimiv primer uspešnega gospodarskega sodelovanja dveh sosedov tako v eno kot v drugo smer.

Po svoji notranji ureditvi bo graški pomladanski sejem, ki bo odprt v petek 30. aprila in bo trajal do nedelje 9. maja, spet razdeljen na skupinske razstave, ki omogočajo obiskovalcem dosti boljši pregled in zlasti boljšo možnost primerjave. Kakor zdaj že dobrih petnajst let, bo glavni poudarek na sejmu železarstva (na jesenskih sejemskih prireditvah je to gradbeništvo). Tako imenovano „Železno jedro“ bo spet združevalo celotno avstrijsko težko industrijo, ki se bo predstavila tako s polfabrikami kot tudi s finalnimi izdelki; zastopana pa bo tudi industrija vozil, strojev in avtomatov.

Drugo težišče pomladanskega sejma bo mednarodna strokovna razstava kmetijstva, kjer bo obiskovalec našel bogat izbor vseh potrebščin za to pomembno panogo gospodarstva — stroje in orodje za poljedelstvo, gozdarstvo, živinorejo, sadjarstvo in vinogradništvo, pa tudi kmetijske pridelke, krmila, semena in drugo. Dosežke domačega kmetijstva pa bo predstavila posebna razstava pitane goveda in mesnatih prašičev, ki bo povezana tudi s praktično pokušnjo mesnih izdelkov.

Prav tako na široki mednarodni osnovi bo prirejena posebna razstava turizma in gostinstva, na kateri bodo po eni strani „turistične“ dežele opozarjale na svoje privlačnosti in ugodne pogoje za letovišarje, po drugi strani pa bodo lastniki gostinskih in turističnih obratov seznanjeni s potrebami in zahtevami sodobnega tujkega prometa. V okviru te razstave bo podobno kot na vsakoletni razstavi „Gost“ v Celovcu potekalo tudi mednarodno tekmovanje mladih kuharjev.

Med nadaljnjimi prireditvami pomladanskega sejma je treba omeniti zlasti strokovno razstavo strojev in orodja za obdelavo kovin in lesa (prikazano bo tudi obratovanje sejemskega mizarstva, kar spet vsiljuje primerjavo z lesnim sejemom v Celovcu), strokovno razstavo gradbenega materiala in potrebščin, strokovno razstavo ogrevalne in hladilne tehnike ter razstavo pohištva, ki bo po svoji razsežnosti največja v alpskih deželah sploh. Poleg tega bo sejem obsegal seveda tudi področja tekstilij, krzna in usnja, gospodinskih pripomočkov, radia, televizije, optike, kozmetike itd., tako da bo obiskovalec gotovo našel vse, kar bo iskal.

Naj bo ta bežni pogled na bližnjo pomladansko sejmsko prireditev v Gradcu zaključen z beležko, da se bo sejem spomnil tudi letošnjega avstrijskega jubileja: ministrstvo za pouk in umetnost bo pripravilo namreč politično-vzgojno razstavo „1000 let Avstrije“.

ŠPORTNI VESTNIK

● S POLNO PARO V DRUGI DEL NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Z dvotedensko zakasnitvijo se je minulo nedeljo pričel za zastopnike 2. koroškega E razreda spomladanski del nogometnega prvenstva. Slabe vremenske razmere so poskrbele za popoln preobrat terminskega koledarja tudi v ostalih nogometnih skupinah, tako da je treba pričakovati, da se bo spomladansko prvenstvo nekoliko „podaljšalo“. Izmed slovenskih zastopnikov v 2. nogometnem E razredu je bil tokrat v akciji le Slovenski atletski klub, Selani pa so v tem kolu mirovali. Po odpadlem slovenskem derbiju med SAK in Selami so ljubitelji nogometa vendar prišli na svoj račun. Slovenski atletski klub je igral z Galicijo in proti sedmouvrščeni ekipi v lestvici zmagovala s 6:0. Razigrani nogometaši Slovenskega atletskega kluba so na ta način obdržali stik z vodenimi klubi Poreče, Škofji dvor in Hörtendorf, ki so vsi točkovali. Porečani so zmagovali nad Šmarjeto s 5:1, Škofji dvor je premagal HSV iz Celovca 2:0, Hörtendorf pa je dosegel v Pokrčah remi 1:1. Do spremem-

be v lestvici, kjer vodijo Poreče (21) pred Škofjim dvorom (20), Hörtendorfom (20) in SAK 19, pa lahko pride že v naslednjem kolu, ko bo SAK imel v gosteh neposrednega tekmeča iz Hörtendorfa. SAK se bo moral oddolžiti za lanskoletni poraz 0:1. Tekma bo v nedeljo ob 14.30 uri v Celovcu na Košatovem igrišču.

● MLADINCI SAK ZMAGALI 2:0

V svoji prvi spomladanski predstavi so polno točkovali tudi mladinci Slovenskega atletskega kluba. V spopadu s sovrstniki Pošte so le-te premagali z 2:0 in ponovno nakazali, da štejejo med najmočnejše ekipe v svoji skupini. Čeprav so lansko leto v prvem spopadu premagali Pošto s 3:1, je bila tekma verifikirana s 0:3, ker je menda v vrsti SAK igral nepravilčen mladinec. Letošnja zmaga je zaradi tega še tehtnejša. Gole sta dosegla Justin Polanšek in Marijan Velik, ekipa pa je igrala v naslednji postavi: Britzmann; Smrečnik, Benetik, Tschertou, Domej (Dlopt), Gregorič, Velik, Perč, Polanšek, Tischler, Sadjak.

● SVETOVNO PRVENSTVO V MOTOKROSU V LAUNSDORFU

V nedeljo 4. aprila bo Launsdorf ponovno prizorišče svetovnoprvinstvenega teka v motokrosu. Po najboljši stmi krožni progi v Evropi sploh se bodo tokrat polegovali za točke motokrosisti v skupini do 125 ccm, kar pomeni za Launsdorf novost. Poleg tega, da v Launsdorfu v vseh 15. mednarodnih tekmah v motokrosu še nikdar niso bile podeljene točke v skupini 125 ccm, je privlačno tudi to, da bo nedeljski motokros prva dirka tekmovanj v skupini 125 ccm v novi sezoni 1976. Na 1634 m dolgi, dobro razgledni krožni progi se bo 40 dirkačev iz 16 držav polegovalo za svetovnoprvinstvene točke. Med njimi bo tudi svetovni prvak 1975 Gaston Rahier (na Suzuki) iz Belgije, ki šteje tudi v novi sezoni med favorite. Močno zastopani so tudi motokrosisti iz Češkoslovaške (Jiri Churavy in Zdenek Vely), Sovjetske zveze in Amerike. Izmed avstrijskih dirkačev ima še najboljše izgleda na dobro mesto Michael Weiß, ki je v lanskoli sezoni že točkoval.

15. mednarodni motokros in 1. motokros v skupini 125 ccm v letu 1976, ki ga prireja koroški avtomobilski klub KATC, se bo v nedeljo pričel ob 14. uri. Med obema tekoma za svetovno prvenstvo bo na sporedu tudi motokros-dirka, ki bo štela za državno prvenstvo.

● NORČIČ PREMAGAL PLANIŠKEGA ZMAGOVALCA

Po drugem mestu na mednarodnih planiških skokih za pokal Kongsberg se nahaja Bogdan Norčič iz Slovenije v izrednem razpoloženju. V Logatcu, kjer se je zbrala večina najboljših jugoslovanskih skakalcev, je Norčič zmagal z daljavama 78,5 m in 73 m (224,2). Po sebi to ni nič posebnega, toda v Logatcu so tekmovali tudi znani zahodni skakalci in avstrijski reprezentanti Hanzi Wallner (6. na olimpiadi v Innsbrucku), Hanzi Millonig in Seppi Gratzler. Hanzi Millonig je zasedel za Jugoslovancem Loštrekom (70 m, 77,5 m, 215,9) s skokoma 69 m in 75 m ter oceno 213,8 tretje mesto, planiški zmagovalce pokala Kongsberg Hanzi Wallner pa se je moral zadovoljiti celo s 5. mestom (67,5 m, 71,5 m, 204,7). Seppi Gratzler, ki ima za seboj zaradi poškodb prav osmoletno sezono, je zasedel 9. mesto (64 m, 71 m, 198,5). Tekmovanje v Logatcu je štelo med raziskave ljubljanske Visoke šole za telesno kulturo.

Naprej po stari poti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po ogledu podjetja je kancler v pogovoru z obema slovenskima mandatarjema, dr. Feinikom in Mallejem, razložil svoja stališča glede manjšinskega vprašanja. Dejal je, da imajo varstveni ukrepi za slovensko manjšino podlago v mednarodnem pravu, koncepcijah o človekovih pravicah in obveznostih, ki jih je sprejela Avstrija v državni pogodbi. Posebej pa se je trudil, da bi čim bolj v pozitivni luči pokazal predvideni zakon o narodnostnih skupinah, ki ga je imenoval tudi pospeševalni zakon. Omenil je predvsem finančna sredstva, ki so namenjena za kulturno delo, institucionalizirane kontakte med manjšino in vlado ter ureditev vprašanja uradnega jezika.

Glede načel, iz katerih izhaja in ki jih je poudaril tudi v pogovorih na Brdu s predsednikom Jugoslavije Titom in članom predsedstva Kardeljem, je kancler Kreisky dejal, da hoče doseči rešitev, ki jo zagovarjata vsaj obe veliki parlamentarni stranki, da pa pospeševanje narodnostne skupnosti ni odvisno od statističnih poizvedovanj (zakaj potem štetje?). Vendar je bil mnenja, da ne sme biti zabranjeno nobeni državi, da napravi statistična poizvedovanja, o katerih misli, da so potrebna. Kancler je priznal, da v sedmem členu državne

pogodbe ni govora o kakem pogojnem številu. Osebo misli, da bodo rezultati le orientacijsko pomagali.

Dejal je še, da morajo Slovenci upoštevati tudi psihološko situacijo druge strani. Reči bi mogli, da se trudi kancler za tako politiko, kot je o njej govora v starem slovenskem pregovoru, da bo namreč volk sit in koza cela. Napovedal je nova pogajanja z manjšino. Ni pa mogel mimo tega, da ne bi omenil opozicije proti posebnemu ljudskemu štetju. Rekel je, da je mnogo ljudi v socialistični stranki, ki se sprašujejo, zakaj ljudsko štetje in to zaradi tega, ker imajo rezultati takega štetja za posledico, da se spremeni ključ za razdelitev sedev in finančnih sredstev. Seveda se kancler ni spomnil tiste opozicije znotraj lastne stranke, ki je proti ljudskemu štetju zaradi tega, ker je enako kot manjšina prepričana, da ukrep škodi ne samo manjšini ampak tudi večinskemu narodu, ker krši demokratična načela. Ob koncu je navedel kancler še vzrok, zakaj noče opustiti ugotavljanja manjšine: da igra nesorazmerno veliko vlogo prestiž, če je že enkrat padla odločitev.

Na kosilu je Kreisky opozoril okrajne funkcionarje socialistične stranke na njihovo vseavstrijsko odgovornost v manjšinskem vprašanju. Rekel jim je tudi, da naj se zavedajo